

แบบการเสนอเค้าโครงผลงาน

(ระดับชำนาญการ)

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นายพิรัช สติยุทธการ

● ตำแหน่งปัจจุบัน นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถทางวิชาการในการทำงานปฏิบัติงานด้านอักษรศาสตร์ ภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติการ

(๑) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง ถ่ายถอด เปรียบเทียบ งานด้านวรรณกรรม เพื่อศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จารัตประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่สะท้อนอยู่ในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ในยุคสมัยนั้น ๆ

(๒) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง ตรวจสอบข้อมูลด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และจารัตประเพณี เพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษาความเป็นมาของชาติ และอ้างไว้ซึ่งแบบแผนโบราณราชประเพณีตลอดจนสืบทอด สร้างสรรค์ และเผยแพร่มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(๓) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียงเอกสารทางวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และจารัตประเพณี เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลวิชาการด้านอื่น ๆ ในการวิเคราะห์ด้านวรรณกรรมของชาติ

๒. ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงานหรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์

๓. ด้านการ...

๓. ด้านการประสานงาน

(๑) ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกทีมงานหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

(๒) ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านการบริการ

ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ในวิชาการด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

● ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง นักอักษรศาสตร์ชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญงานสูงในด้านอักษรศาสตร์ ปฏิบัติงานที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยาก และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติการ

(๑) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม เรียบเรียง ถ่ายถอด เปรียบเทียบ งานด้านวรรณกรรม เพื่อศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จารัตประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่ย้อนอยู่ในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ทำให้ทราบประวัติศาสตร์ในยุคสมัยนั้น ๆ รวมทั้งรักษารูปแบบและการใช้ภาษาทางด้านวรรณกรรม

(๒) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ รวบรวม เรียบเรียง ตรวจสอบชำระความถูกต้องของถ้อยคำและเนื้อหาของหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และจารัตประเพณี เพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษาความเป็นมาของชาติ และชำระไว้ซึ่งแบบแผนโบราณราชประเพณี ตลอดจนอนุรักษ์ สืบทอด สร้างสรรค์ และเผยแพร่มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(๓) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ รวบรวม เรียบเรียงเอกสารทางวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และจารัตประเพณี รวมทั้งตรวจสอบชำระงานวิชาการ และเรียบเรียงทางวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และจารัตประเพณี กับเอกสารชั้นต้น/ชั้นรองให้ถูกต้องตามบริบททางวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลในการผลิตผลงานทางวิชาการ และเป็นการศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลวิชาการด้านอื่น ๆ ในการวินิจฉัยงานวรรณกรรมของชาติ

๒. ด้านการวางแผน

วางแผนหรือร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานตามแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานระดับสำนักหรือกอง และแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๓. ด้านการประสานงาน

(๑) ประสานการทำงานร่วมกันโดยมีบทบาทในการให้ความเห็นและคำแนะนำเบื้องต้นแก่สมาชิกในทีมงานหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

(๒) ให้ข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำเบื้องต้นแก่สมาชิกในทีมงานหรือบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านการ...

๔. ด้านการบริการ

(๑) ให้คำแนะนำ และเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

(๒) แนะนำหนังสือที่มีคุณค่าทางวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่เป็น ลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากรแก่ผู้ติดต่อขอเข้าไปพิมพ์เผยแพร่เป็นวิทยาทานหรือพิมพ์จำหน่าย เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาที่มีค่า ของประเทศ

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

ผลงาน ลำดับที่ ๑

๑. เรื่อง การตรวจสอบต้นฉบับและบรรณาธิการหนังสือเก่าหายากเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “ปรีธนาพจนาดล และ อนันตวิภาค”

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับและบรรณาธิการหนังสือเก่าหายากเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “ปรีธนาพจนาดล และ อนันตวิภาค” ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เป็น
การปฏิบัติงานวิชาการด้านวรรณคดี โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ๓ ด้าน
ได้แก่ ความรู้ด้านอักษรศาสตร์ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และความรู้ด้านบรรณาธิการกิจ ดังนี้

๓.๑) ความรู้ด้านอักษรศาสตร์

๓.๑.๑) ความรู้เกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของวรรณคดีและหนังสือไทย

ความรู้เกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของวรรณคดีไทยเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการ
ตรวจสอบต้นฉบับหนังสือ ได้แก่ การพิจารณาคัดเลือกเรื่องที่พิมพ์ โดยพิจารณาวรรณคดีที่มีบทบาทหรือ
สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมไทย ซึ่งหนังสือเรื่อง ปรีธนาพจนาดล และ อนันตวิภาค เป็น
แบบเรียนที่พระยาศรีสุนทรโวหารแต่งขึ้นในช่วงปฏิรูปการศึกษาไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว แบบเรียนทั้งสองเรื่องจึงเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าด้านอักษรศาสตร์และสะท้อนให้เห็นการสอนภาษาไทยตาม
ระบบการศึกษาไทยในอดีต ทั้งยังเป็นแบบเรียนหลวงที่กำหนดให้ใช้เรียนในโรงเรียนหลวงที่พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้นักศึกษาตามหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ อันเป็นระยะแรกเริ่มของ
การปฏิรูปการศึกษาไทย นอกจากนั้น สารของหนังสือทั้ง ๒ เรื่องยังเป็นส่วนหนึ่งของโครงการตรวจสอบและจัดพิมพ์
เผยแพร่วรรณคดีแบบเรียนไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงช่วงปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๕ ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม
สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ อีกประการหนึ่งยังเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาว่าด้วยคำภาษาไทยซึ่งจะเป็นการปลูกฝัง
และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามแบบแผน เพื่อสนองนโยบายวันภาษาไทยแห่งชาติของกระทรวงวัฒนธรรม
และคณะรัฐบาล

ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการหนังสือไทยเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้นต้นฉบับที่ใช้ในการตรวจสอบ
เนื่องจากหนังสือดังกล่าวเป็นหนังสือเก่าที่หาฉบับได้ยาก ทั้งยังมีข้อกังขาต่อความถูกต้องของประวัติและเนื้อความที่
ปรากฏใน...

ปรากฏในฉบับพิมพ์ครั้งที่ยังไม่มีข้อยุติแน่ชัดนัก ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและการจัดพิมพ์หนังสือแต่ละฉบับก็ยังไม่ได้มีการรวบรวมไว้ให้ครบถ้วน การตรวจสอบต้นฉบับจึงต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของหนังสือไทยในการค้นคว้าหนังสือเก่าที่เป็นฉบับพิมพ์ โดยสืบค้นให้ได้หนังสือฉบับพิมพ์ที่มีอายุเก่าที่สุดจนถึงฉบับพิมพ์ครั้งล่าสุด การค้นคว้ายังต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของการพิมพ์หนังสือไทยในช่วงรัชกาลที่ ๕ - ๘ เช่น หน่วยงานหรือโรงพิมพ์ ผู้ดำเนินการพิมพ์ ฯลฯ มาประกอบการพิจารณา เพื่อเป็นความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของการจัดพิมพ์เผยแพร่ และจะเป็นความรู้พื้นฐานต่อการวิพากษ์ข้อมูล (internal criticism) เพื่อพิจารณาต้นฉบับที่จะใช้ตรวจสอบต่อไป

นอกจากนี้ ในการสืบค้นต้นฉบับยังต้องพิจารณาเนื้อหาความทุกฉบับอย่างละเอียด ตามแนวทางการอ่านละเอียด (close reading) ถึงแม้จะเป็นวรรณคดีเรื่องเดียวกัน แต่ต่างปีพิมพ์และโรงพิมพ์ก็จำเป็นที่จะต้องพิจารณาเนื้อหาความให้สามารถยืนยันว่าตรงหรือลักลั่น ทั้งนี้ การพิจารณาเนื้อหาความดำเนินการอยู่หลายครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบต้นฉบับมากที่สุด

๓.๑.๒) ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดีไทย

การตรวจสอบต้นฉบับหนังสือ ปกิณฺณพจนานถ์ และ อนันตวิภาค ใช้ความรู้และทักษะการดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี โดยยึดหลักการตรวจสอบวรรณคดีของกรมศิลปากรเป็นแนวทางสำคัญ ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการเกี่ยวกับการตรวจสอบวรรณคดีและการถ่ายทอดกระบวนการตรวจสอบวรรณคดีจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ (ภาษาและวรรณกรรม) และนักอักษรศาสตร์ (ด้านภาษาและวรรณคดี) กลุ่มภาษาและวรรณกรรม การดำเนินการใช้ความรู้ด้านการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดีสำหรับขั้นตอนการตรวจสอบที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑.๒.๑) การพิจารณาคัดเลือกต้นฉบับหลัก เป็นขั้นตอนที่ใช้ความรู้จากการวิพากษ์คุณค่าของต้นฉบับ โดยยึดหลักต้นฉบับที่มีตัวบทที่มีความน่าเชื่อถือสูงและพิจารณาข้อเขียนอื่น ๆ ที่กล่าวถึงการพิมพ์เผยแพร่มาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ผลจากการพิจารณาจึงใช้หนังสือปกิณฺณพจนานถ์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา พิมพ์พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นต้นฉบับหลักในการตรวจสอบ เพราะเป็นต้นฉบับที่คงอักขรวิธีไว้ตามฉบับพิมพ์ครั้งแรก (พุทธศักราช ๒๔๒๒) พิมพ์ที่โรงพิมพ์หลวงในพระบรมมหาราชวัง) ซึ่งเป็นพระดำริของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ขณะทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกแผนกวรรณคดี ราชบัณฑิตยสภา และมี “คำนำ” ว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงของการใช้คำไทย พระนิพนธ์ของพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ และใช้หนังสืออนันตวิภาค ฉบับพิมพ์พุทธศักราช ๒๔๓๘ เพราะเป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรกสุดที่น่าจะพิมพ์จากเอกสารฉบับตัวเขียน อีกทั้งเป็นหนังสือพิมพ์เผยแพร่ในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาศรีสุนทรโวหาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติกวีไทย

๓.๑.๒.๒) การดำเนิน...

๓.๑.๒.๒) การดำเนินการเกี่ยวกับเนื้อความวรรณคดี ยังใช้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการอ่านอักขรวิธีไทยเพื่อให้ครบถ้วนและถูกต้องที่สุด ซึ่งในการตรวจสอบต้นฉบับยังคงยึดถืออักขรวิธีและลำดับเนื้อความตามที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับ ด้วยมุ่งจะรักษาและแสดงให้เห็นรูปแบบและวิธีสอนเขียน - อ่านของไทยครั้งโบราณ ในการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดีทั้งสองเรื่อง ยังต้องพิจารณาเนื้อความที่อาจผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อน ตลอดจนรูปเขียนที่ผู้อ่านในปัจจุบันไม่สามารถเข้าใจได้ ผู้ตรวจสอบต้นฉบับจึงจำเป็นต้องพิจารณาที่จะรักษาความดังกล่าวไว้ อีกทางหนึ่งยังต้องปรับแก้ไขเนื้อความให้ถูกต้องหรือสามารถเข้าใจได้ โดยประยุกต์ใช้วิธีการตรวจสอบชำระวรรณคดี (edition) มาใช้ดำเนินการ เช่น การนำความจากฉบับพิมพ์ครั้งอื่นที่น่าเชื่อถือว่าถูกต้องเหมาะสมมาปรับ การปรับแก้ไขคำที่น่าจะคลาดเคลื่อนจากการคัดลอกหรือเรียงพิมพ์ การปรับวรรคตอนและจัดลำดับข้อความที่ต่างกันของแต่ละฉบับพิมพ์ ให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าของผู้อ่านในปัจจุบัน ฯลฯ

๓.๑.๒.๓) การจัดทำเชิงอรรถเพื่อแสดงความที่แตกต่าง ด้วยเหตุที่วรรณคดีที่ตรวจสอบมีเนื้อความบางส่วนแตกต่างกัน ผู้ตรวจสอบต้นฉบับจึงต้องพิจารณาเนื้อความที่แตกต่าง เพื่อจัดทำเป็นเชิงอรรถแสดงไว้ควบคู่กัน โดยใช้แนวคิดเรื่องการจัดทำเชิงอรรถเพื่อแสดงคำอ่านทางเลือก อันจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้ศึกษาค้นคว้าให้มากที่สุด การตรวจสอบต้นฉบับหนังสือนี้ ใช้แนวคิดในการจัดทำเชิงอรรถ ๒ ลักษณะ ได้แก่ การจัดทำเชิงอรรถแสดงคำอ่านที่ต่าง ใช้แสดงคำอ่านเนื้อความสำหรับเรื่องปรีดาพจนารถ ที่ฉบับพิมพ์อื่น ๆ อ่านได้ความหมายต่างไปจากฉบับหลัก เช่น เชิงอรรถว่า “หนึ่งสุขสุขทุกข์ทุกทั้งสองพจน์” ซึ่งต่างไปจากฉบับหลักที่ว่า “หนึ่งสุขสุขทุกข์ทุกทั้งสองพจน์” ฯลฯ และ การจัดทำเชิงอรรถแสดงรูปเขียนที่ต่าง ใช้แสดงรูปเขียนศัพท์สำหรับเรื่องอนันตวิภาค เนื่องจากหนังสือดังกล่าวเป็นแบบสอนศัพท์ในลักษณะ “ศัพท์านุกรม” ที่รักษาและใช้อ้างอิงรูปเขียนและความหมาย จึงจำเป็นจะต้องแสดงรูปเขียนที่ต่างแต่อ่านได้ความอย่างเดียวกัน เพื่อจะแสดงให้เห็นพัฒนาการของอักขรวิธีไทย เช่น เชิงอรรถว่า “ฉบับโรงพิมพ์พิศาลบรรณินดี พุทธศักราช ๒๔๔๕ ว่า “ข้อย”” ซึ่งต่างไปจากฉบับหลักที่สะกดว่า “ค้อย” คำทั้ง ๒ รูปใช้สอนในความหมายว่า ข้า (คำสรรพนามบุรุษที่ ๑) ฯลฯ

ผลจากการดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับ ทำให้เนื้อความของวรรณคดีแบบเรียน เรื่อง ปรีดาพจนารถและ อนันตวิภาค ที่ตรวจสอบใหม่และพิมพ์เผยแพร่ของกรมศิลปากรในครั้งนี้ รักษาตัวบทและคำอ่านทางเลือกจากฉบับหลักและฉบับเทียบได้มากที่สุด ต่างไปจากฉบับที่เคยพิมพ์กันมาแต่เดิม

๓.๑.๓) ความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณคดีไทย

การตรวจสอบต้นฉบับใช้ความรู้ด้านหลักภาษาไทย เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการศึกษาวรรณคดีแบบเรียนภาษาไทย โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่อง คำและความหมาย ตัวอย่างเช่น ความรู้เรื่องคำพ้อง หรือ “คำคู่” คำคล้าย คำไทยที่รับมาจากภาษาต่างประเทศ คำไทยเก่า คำแผลง คำที่กลายความหมายไปจากภาษาเดิม ฯลฯ นอกจากนี้ยัง

ต้องใช้ความ...

ต้องใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้สอนอักษรวิธีไทยในครั้งต้นรัตนโกสินทร์จนถึงต้นรัชกาลที่ ๕ เช่น คำเรียกพยัญชนะไทยที่มีเสียงซ้ำ คำเรียกชนชาติและภาษาอื่นที่เป็นต้นเค้าของคำไทย ฯลฯ การตรวจสอบต้องศึกษาค้นคว้าจากแบบเรียนภาษาไทยครั้งโบราณ ตัวอย่างสำคัญคือ จินตามณี ฉบับต่าง ๆ แบบเรียนหลวงของพระยาศรีสุนทรโวหาร ตลอดจนเอกสารวิชาการเกี่ยวกับคำภาษาไทยและการสอนภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนในรัชกาลที่ ๕ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวของนักวิชาการในยุคต่อมา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการศึกษาด้านฉบับและตรวจสอบต้นฉบับ การพิจารณาปรับแก้ไขเนื้อความที่สับสนกับเอกสารวิชาการแล้วยืนยันได้ว่าน่าจะคลาดเคลื่อนให้กลับมาถูกต้อง และการเรียบเรียงคำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับให้เชื่อมโยงกับความรู้ทางภาษาไทยในปัจจุบัน อันจะเป็นการสืบสานหนังสือเก่าและส่งเสริมให้เข้ากับองค์ความรู้ในปัจจุบันไปพร้อมกัน

การตรวจสอบต้นฉบับยังต้องใช้ความรู้ด้านวรรณคดีมาร่วมค้นคว้าที่มาและข้อกังขาเกี่ยวกับเนื้อความ เช่น ที่มาของข้อความแสดงตัวอย่างการใช้คำศัพท์ในเรื่องปรีดาพจนานัดและอนันตวิภาค ซึ่งยกข้อความตัดตอนมาจากจารึกและวรรณคดีไทยชั้นครู เช่น ศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหง โองการแช่งน้ำ ลิลิตพระลอ มหาชาติ คำหลวง โคลงยวนพ่าย สมุทโฆษคำฉันท์ ฯลฯ ซึ่งผู้ตรวจสอบต้นฉบับจำเป็นจะต้องสืบค้นที่มาของข้อความดังกล่าว ตลอดจนวินิจฉัยข้อที่ต่างให้รัดกุม มิให้ปรับแก้หรือตรวจสอบตามอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากข้อความที่ยกอาจมีที่มาหรือต้นฉบับต่างไปจากฉบับที่ตกทอดและใช้ศึกษาในปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบเนื้อความให้ถูกต้อง การจัดแบ่งวรรคตอนให้ได้รับความสมบูรณ์ และการเรียบเรียงคำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับให้เห็นความรู้เกี่ยวกับการสืบทอดความรู้ด้านวรรณคดีมรดกในแบบเรียนไทย

๓.๑.๔) ความรู้เรื่องศัพท์ภาษาไทย

การตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดีแบบเรียนภาษาไทยทั้งสองเรื่อง จำเป็นที่จะต้องอาศัยความรู้เรื่องคำศัพท์ในภาษาไทยอย่างแม่นยำ เพื่อทำความเข้าใจและวินิจฉัยเนื้อความให้ถูกต้อง ตัวอย่างความรู้ด้านศัพท์ภาษาไทยคือการพิจารณาคำพ้องที่ผู้แต่งแบบเรียนนำมาเรียบเรียงไว้ใกล้เคียงกัน เช่น เขมา กับ เขมา เผลา กับ เผลา ในแบบเรียนปรีดาพจนานัด ความว่า “วัดเขมาโกฏเขมาเผลาก็มี แต่ที่นี้ไปถึงป่าเผลาเย็น” ซึ่งจะต้องพิจารณาริบทและความหมายของศัพท์ที่ปรากฏ เพื่อตรวจสอบคำได้ตรงตามเจตนาของผู้แต่ง ฯลฯ อีกประการหนึ่ง คือคำยืมที่รับมาจากภาษาอื่น อันเป็นเนื้อหาสำคัญของเรื่องอนันตวิภาค เช่น การตรวจสอบคำศัพท์ที่มาจากภาษาชวา - มลายู โดยสอบเทียบกับหนังสือคำศัพท์ คือ ปทานุกรมเทียบศัพท์ ภาคชวา ชุนดา และมลายู ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เพื่อสอบถามว่าคำศัพท์ในต้นฉบับ คำใดเป็นคำที่ถูกต้อง ซึ่งไม่มี ความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดจากการคัดลอกหรือเรียงพิมพ์ ทั้งยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความเปลี่ยนแปลงของคำยืมที่ปรากฏในต้นฉบับวรรณคดีกับหนังสือคำศัพท์ คำศัพท์ดังกล่าวอาจเป็นคำที่ถูกต้องทั้งคู่ แต่เหตุที่เป็น

หนังสือที่...

หนังสือที่แต่งต่างสมัย จึงทำให้ปรากฏอักษรวิธีหรือความหมายต่างกัน ฯลฯ

๓.๒) ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ไทย

การตรวจสอบหนังสือดังกล่าวยังต้องใช้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ไทย ด้วยการค้นคว้าเหตุการณ์และประวัติบุคคลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์และชีวประวัติ เพื่อทำความเข้าใจภูมิหลังของการแต่งแบบเรียนและการพิมพ์เผยแพร่แต่ละวาระ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิพากษ์ความน่าเชื่อถือของต้นฉบับ การทำความเข้าใจตัวอย่างที่ปรากฏในแบบเรียน และการเรียบเรียงคำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการตรวจสอบต้นฉบับ จำแนกเป็น ๓ สาระสำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑) ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์การปฏิรูปการศึกษาไทยในรัชกาลที่ ๕ เป็นเหตุการณ์ภูมิหลังของการแต่งแบบเรียนทั้งสองเรื่อง ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งโรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวังและการขยายไปเปิดโรงเรียนหลวงแห่งอื่น การตั้งกรมอักษรพิมพ์และการโรงพิมพ์หลวงในพระบรมมหาราชวัง มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ ทรงบังคับบัญชาหน่วยงานดังกล่าว ตลอดจนการใช้ตราพระราชลัญจกร “จ.จ.จ.” ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับที่หน้าปกของหนังสือแบบเรียนหลวงที่โปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์ ฯลฯ เหตุการณ์ข้างต้นเป็นหลักฐานเกี่ยวกับต้นฉบับเรื่องปรีดาพจนานัดธ์ ฉบับโรงพิมพ์หลวงในพระบรมมหาราชวัง อันแสดงถึงความน่าเชื่อถือของต้นฉบับที่ใช้และเป็นต้นฉบับแก่การพิมพ์ในครั้งหลัง

๓.๒.๒) ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติและผลงานของพระยาศรีสุนทรโวหาร นำมาใช้สันนิษฐานช่วงเวลาการประพันธ์เรื่องอนันตวิภาคที่ไม่ระบุแน่ชัด ซึ่งในการตรวจสอบต้นฉบับครั้งนี้ได้พิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับช่วงเวลาการแต่งแบบเรียนหลวง และข้อความอ้างถึงเรื่องอนันตวิภาคในแบบเรียนและหนังสือต่าง ๆ จึงทำให้ผู้ขอประเมินเสนอข้อสันนิษฐานว่าเรื่องอนันตวิภาคของพระยาศรีสุนทรโวหาร น่าจะแต่งขึ้นในช่วงพุทธศักราช ๒๔๑๔ – ๒๔๑๖ ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ปรากฏในหนังสือประวัติวรรณคดีฉบับใดมาก่อน

๓.๒.๓) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวรรณคดีของราชบัณฑิตยสภา ภายหลังจากที่ได้โอนงานด้านวรรณคดีจากหอพระสมุดวชิรญาณไปรวมไว้เป็น แผนกวรรณคดี และพระกรณียกิจของพระราชวรรังค์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เมื่อครั้งทรงดำรงตำแหน่งอุปนายกแผนกวรรณคดี ราชบัณฑิตยสภา และเคยทรงศึกษาในโรงเรียนหลวงพระตำหนักสวนกุหลาบซึ่งใช้แบบเรียนของพระยาศรีสุนทรโวหาร ความรู้ดังกล่าวจึงช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือของหนังสือปรีดาพจนานัดธ์ฉบับพิมพ์พุทธศักราช ๒๔๗๓ ที่ใช้เป็นต้นฉบับหลักในการตรวจสอบ

๓.๓) ความรู้ด้านการบรรณาธิการ

การดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือ ปรีดาพจนานัดธ์ และ อนันตวิภาค ยังใช้ความรู้เกี่ยวกับการบรรณาธิการกิจหลายด้าน ได้แก่ การคัดเลือกเนื้อหาที่จะจัดพิมพ์และจัดวางเค้าโครงต้นฉบับ การจัดลำดับเนื้อหาของหนังสือตาม

ความสำคัญ...

ความสำคัญและลำดับเวลา การตรวจพิสูจน์อักษรต้นฉบับให้ถูกต้องและเหมาะสม การออกแบบและควบคุมแนวคิด การจัดรูปแบบศิลปกรรมให้สวยงามและเหมาะสมจะใช้เป็นหนังสือทางวิชาการ การจัดหาภาพประกอบหนังสือ การจัดระบบอ้างอิงและเชิงอรรถตามมาตรฐานและสม่ำเสมอตลอดทั้งเล่ม นอกจากนั้นยังมีงานบรรณาธิการกิจ เกี่ยวกับการติดต่อประสานกับโรงพิมพ์ เพื่อควบคุมคุณภาพและระยะเวลาในการจัดพิมพ์ให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ และการประสานงานเพื่อเผยแพร่ในกิจกรรมเนื่องในโครงการวันภาษาไทยแห่งชาติ การจัดจำหน่ายหนังสือ และการส่งมอบหนังสือให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์หนังสือกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และหอสมุดแห่งชาติสาขาต่าง ๆ ฯลฯ

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑) สรุปสาระสำคัญ

การตรวจสอบต้นฉบับหนังสือเก่าหายาก เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “ปรีณำพจนานต์ และ อนันตวิภาค” มีเนื้อหา ดังนี้

๑) คำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับหนังสือ “ปรีณำพจนานต์ และ อนันตวิภาค” เป็นงานค้นคว้าและเรียบเรียงของผู้ขอประเมิน มุ่งนำเสนอข้อมูลวิชาการวรรณคดีเชิงประวัติและวิธีการตรวจสอบต้นฉบับ กล่าวถึงประวัติและภูมิหลังของเรื่อง ระยะเวลาที่แต่ง รูปแบบ ลักษณะที่แต่ง เนื้อหาของเรื่องโดยสังเขป การวิเคราะห์ตัวอย่างเนื้อหาที่สำคัญ อิทธิพลของที่มีต่อวรรณคดีอื่น ๆ ประวัติต้นฉบับและวิธีการตรวจสอบต้นฉบับในการจัดพิมพ์ครั้งนี้

๒) ประวัติพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) ใช้ต้นฉบับจากหนังสืออนันตวิภาค ฉบับพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร) เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๘

๓) ปรีณำพจนานต์ ตรวจสอบต้นฉบับโดยใช้ฉบับราชบัณฑิตยสถานพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ สอดเทียบกับฉบับพิมพ์ครั้งแรกที่โรงพิมพ์หลวงในพระบรมมหาราชวัง พุทธศักราช ๒๔๒๒ และฉบับกรมศึกษาธิการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๓๒

๔) อนันตวิภาค ตรวจสอบต้นฉบับโดยใช้ฉบับพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร) เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๘ สอดเทียบกับฉบับโรงพิมพ์พิศาลบรรณินดี พุทธศักราช ๒๔๔๕

๔.๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑) กำหนดขอบเขตและเสนอโครงการตรวจสอบต้นฉบับและจัดพิมพ์หนังสือเก่าหายาก เรื่อง “ปรีณำพจนานต์ และ อนันตวิภาค” เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ ต่อผู้บังคับบัญชา

๒) ศึกษา...

๒) ศึกษาค้นคว้าเรื่องปกรณัมพจนานุกรมและอนันตวิภาค ด้านประวัติของเรื่อง ตัวบท และการตรวจสอบเพื่อพิมพ์เผยแพร่ โดยรวบรวมฉบับพิมพ์ในวาระต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเลือกใช้ต้นฉบับ

๓) วิเคราะห์เนื้อหาและลักษณะเด่นของเรื่องและค้นคว้าเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลเรียบเรียงคำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับ

๔) ตรวจสอบต้นฉบับเรื่องปกรณัมพจนานุกรมและอนันตวิภาค และจัดทำตัวบทฉบับที่ผ่านการตรวจสอบต้นฉบับเรียบร้อยแล้ว

๕) เรียบเรียงคำอธิบายการตรวจสอบต้นฉบับและรายการอ้างอิง

๖) จัดทำร่างคำปรารภ คำนำ และคำชี้แจง เพื่อเสนอผู้บริหารกรมศิลปากรและกระทรวงวัฒนธรรมลงนาม พร้อมทั้งจัดทำต้นฉบับหนังสือเพื่อขออนุมัติต้นฉบับและจัดพิมพ์

๗) ติดต่อประสานโรงพิมพ์เพื่อดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง

๘) ตรวจสอบพิสูจน์อักษรต้นฉบับ กำหนดรูปแบบปกหนังสือและภาพประกอบ และประสานงานให้กองบรรณาธิการสามารถดำเนินการจัดทำหนังสือให้สำเร็จตามกรอบเวลา

๙) ติดต่อประสานหอสมุดแห่งชาติ เพื่อดำเนินการจัดแจ้งการพิมพ์หนังสือ

๑๐) ติดต่อประสานงานการประชาสัมพันธ์และการจัดจำหน่ายหนังสือกับศูนย์หนังสือกรมศิลปากร ตลอดจนการเผยแพร่หนังสือในโอกาสต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น งานวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกระทรวงวัฒนธรรม ฯลฯ

๔.๓) เป้าหมายของงาน

การดำเนินการในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบวรรณคดีเรื่อง ปกรณัมพจนานุกรม และ อนันตวิภาค ให้ถูกต้องสมบูรณ์ อันจะเสนอสาระของแบบเรียนทั้งสองเรื่องตามเจตนาของผู้เรียบเรียง การจัดพิมพ์ยังมีเป้าหมายได้แก่ หนังสือดังกล่าวสามารถใช้ศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงได้อย่างน่าเชื่อถือ ตัวบทวรรณคดีเป็นตัวบทที่รักษาอักขรวิธีตามแบบเรียนโบราณและผู้อ่านในปัจจุบันสามารถเข้าใจได้ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติต้นฉบับและวิธีการตรวจสอบต้นฉบับตามระเบียบวิธีการศึกษาภาษาและวรรณคดี ตลอดจนเป็นหนังสือในโครงการจัดพิมพ์หนังสือเก่าหายากเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑) เชิงปริมาณ

หนังสือ “ปกรณัมพจนานุกรม และ อนันตวิภาค” ความยาว ๒๒๔ หน้า จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม พิมพ์เผยแพร่เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖

๕.๒) เชิง...

๕.๒) เชิงคุณภาพ

๑) ตัวบทเรื่องปรีณำพจนาด์และอนันตวิภาค ได้รับการตรวจสอบต้นฉบับให้ถูกต้องสมบูรณ์ และมีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของเรื่องและต้นฉบับที่เป็นมาตรฐาน

๒) เผยแพร่หนังสือที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยที่เป็นแบบแผน ตามแนวคิดการจัดกิจกรรมงานวันภาษาไทยแห่งชาติของกระทรวงวัฒนธรรมและรัฐบาล

๓) หนังสือเรื่องปรีณำพจนาด์และอนันตวิภาคที่เป็นหนังสือเก่าหายากได้รับการจัดพิมพ์ใหม่เพื่อสืบต่ออายุของหนังสือดังกล่าว

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑) หนังสือ “ปรีณำพจนาด์ และ อนันตวิภาค” ได้รับการเผยแพร่ในงานแถลงข่าววันภาษาไทยแห่งชาติ ของกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

๖.๒) หนังสือ “ปรีณำพจนาด์ และ อนันตวิภาค” ได้รับการเผยแพร่ในงานวันภาษาไทยแห่งชาติ ของกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

๖.๓) หนังสือ “ปรีณำพจนาด์ และ อนันตวิภาค” ได้รับการเผยแพร่ในการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “แบบเรียนรัตนโกสินทร์” ของสำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมใหญ่ หอสมุดแห่งชาติ เทเวศร์

๖.๔) หนังสือได้เผยแพร่สู่นักวิชาการ ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา สื่อมวลชน ผู้แทนหน่วยงาน ผู้สนใจ ตลอดจนห้องสมุดแห่งชาติสาขาและสถาบันต่าง ๆ ...

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑) ต้นฉบับหนังสือเรื่องปรีณำพจนาด์และอนันตวิภาคต่างเก็บรักษาไว้ต่างสถานที่ เช่น หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์วิทยทรัพยากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งผู้ตรวจสอบต้นฉบับจำเป็นจะต้องเดินทางไปสืบค้นเอกสารฉบับจริง ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อเป็นหลักฐานวินิจฉัยต้นฉบับที่จะคัดมาใช้ตรวจสอบ เช่น ตราแสดงบรรณสิทธิ์ ตราประทับ ชิ้นส่วนวัสดุของปก ฯลฯ เพื่อศึกษาและสร้างความเข้าใจรูปแบบการจัดพิมพ์แต่ละครั้ง ในบางฉบับยังพบว่าหนังสือบางฉบับเป็นเอกสารสำคัญ เช่น หนังสืออนันตวิภาค ฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่ศูนย์วิทยทรัพยากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยเป็นหนังสือส่วนพระองค์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ฯลฯ

๗.๒) การ...

๗.๒) การรวบรวมต้นฉบับบางฉบับ ซึ่งมีข้อมูลว่าจัดพิมพ์ในปีและโอกาสต่างกัน ผู้ตรวจสอบจำเป็นต้องค้นคว้าและรวบรวมให้ได้มากที่สุด ตลอดจนนำมาสอบทานกัน ซึ่งจะต้องอ่านทวนและพิจารณานำเนื้อความแต่ต้นจนท้ายของแต่ละฉบับมาสอบเทียบกันหลายครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและสร้างความน่าเชื่อถือของฉบับที่จะคิดมาเป็นตัวแทนในการตรวจสอบต้นฉบับ

๗.๓) คำศัพท์ที่รวบรวมในอนันตวิภาคเป็นคำโบราณพจนานุกรมและคำที่มาจากภาษาอื่น ซึ่งหากฉบับที่นำมาสอบเทียบมีเนื้อความต่างกัน จะนำไปสู่ข้อกังขาว่าคำที่ปรากฏในต้นฉบับใดคือคำที่ถูกต้อง หรืออาจถูกต้องทั้งสองคำ แต่ต่างกันที่อักขรวิธีในช่วงเวลาที่พิมพ์ ผู้ตรวจสอบจำเป็นต้องค้นคว้าและตรวจทานกับหนังสืออ้างอิงเรื่องคำศัพท์ภาษาไทยที่มาจากภาษาอื่นโดยเฉพาะ เน้นพิจารณาจากหนังสือคำศัพท์ที่เป็นต้นเค้า ได้รับการยอมรับในทางอักษรศาสตร์ไทย หรือเป็นฉบับที่เรียบเรียงขึ้นใกล้เคียงกับยุคสมัยของแบบเรียน เช่น ศัพท์บาลีสอบเทียบกับอภิธานปฐพีปิกา ศัพท์ชาวสอบเทียบกับปทานุกรมเทียบศัพท์ ภาคขวา ชุนดา และมลายู และศัพท์ภาษาไทยโบราณสอบเทียบกับคำฤๅษี ฯลฯ นอกจากนี้ยังปรึกษาแนวทางการวินิจฉัยศัพท์กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ (ภาษาและวรรณกรรม) และนักอักษรศาสตร์ กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

๗.๔) ดัชนีท้ายเรื่องปรีถีนพจนานต์ เป็นดัชนีที่มีการจัดทำและเรียงลำดับใหม่สืบเนื่องมาตั้งแต่การพิมพ์ครั้งแรก ผู้ตรวจสอบจำเป็นต้องตรวจสอบและปรับปรุงดัชนีให้ “เลขหน้า” (คือ หน้าหนังสือ) กับ “เลขบันทึก” (คือ บรรทัดของคำกลอนแต่ละหน้า) สอดคล้องกัน และตรงตามเนื้อหาในแบบเรียนให้แม่นยำที่สุด ซึ่งในการจัดทำต้นฉบับที่จะพิมพ์เป็นหนังสือ หากเนื้อความย้ายไปอีกหน้าเพียงบรรทัดเดียว จะทำให้เลขในดัชนีคลาดเคลื่อนทั้งหมด จึงจำเป็นต้องตรวจสอบให้ตรงกันใหม่ทุกครั้ง

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

เนื่องจากต้นฉบับหนังสือที่ใช้ในการตรวจสอบเป็นต้นฉบับที่พิมพ์ในรัชกาลที่ ๕ - ๗ จัดเป็นหนังสือหายากที่บางส่วนชำรุดหรือต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการตรวจสอบเนื้อหาควบคู่กับการถนอมรักษาวาส্তুที่เป็นสมบัติของทางราชการ นอกจากนี้การสืบค้นในบางแหล่งข้อมูล ยังได้ข้อมูลไม่ตรงตามเป้าหมายของการดำเนินงาน จึงทำให้ต้องถ่ายสำเนาและเรียกสืบค้นข้อมูลฉบับเดียวกันหลายครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนที่สุด

๙. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเอกสารและเนื้อหาของแบบเรียนที่เป็นผลงานของพระยาศรีสุนทรโวหารที่บางเรื่องยังหาต้นฉบับไม่พบ และบางเรื่องที่เผยแพร่แล้ว อาจมีต้นเค้าหรือต้นร่างมาก่อนจะเป็นสำนวนที่พิมพ์เผยแพร่ แม้การศึกษาค้นคว้าเอกสารดังกล่าวต่อไป น่าจะใช้เวลาหรือความทุ่มเทในการศึกษาสูง แต่จะเป็นความรู้ใหม่ต่อการศึกษแบบเรียนไทย ทั้งจะช่วยขยายการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแบบเรียนทั้งสองเรื่องให้ลุ่มลึกต่อไป

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

หนังสือเก๋หายากเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “ปกิณำพจนาด์ และ อนันตวิภาค” ได้รับการนำไปเผยแพร่สู่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกว่า ๖๕๐ เล่ม ตามการดำเนินโครงการเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติของกรมศิลปากรและกระทรวงวัฒนธรรม ได้แก่

- เผยแพร่ในงานแถลงข่าววันภาษาไทยแห่งชาติ ของกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ หอประชุมเล็ก ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย แก่ผู้บริหารกระทรวงวัฒนธรรมและสื่อมวลชน

- เผยแพร่ในงานวันภาษาไทยแห่งชาติ ของกระทรวงวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย แก่ผู้ได้รับรางวัลและผู้เข้าร่วมงาน

- เผยแพร่ในการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “แบบเรียนรัตนโกสินทร์” จัดโดยกลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมใหญ่ หอสมุดแห่งชาติ เทเวศร์ แก่ครู อาจารย์ นักวิชาการและผู้เข้าร่วมการสัมมนาทางวิชาการ

เนื้อหาของเรื่อง “ปกิณำพจนาด์ และ อนันตวิภาค” ยังนำมาใช้ประกอบการค้นคว้าอ้างอิงเพื่อจัดทำและเสนอผลงานทางวิชาการด้านวรรณคดีไทยในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

- บทเรียบเรียงองค์ความรู้ เรื่อง “ปกิณำพจนาด์ : แบบเรียนว่าด้วยคำอธิบายคำไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕” เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ของสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

- บทความวิชาการ เรื่อง “ปกิณำพจนาด์ : แบบเรียนสมัยรัชกาลที่ ๕ ว่าด้วยการใช้คำไทย” เผยแพร่ในการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “แบบเรียนรัตนโกสินทร์”

- บทความวิชาการ เรื่อง “อนันตวิภาค : แบบเรียนลำดับที่ ๖ ในชุด ‘แบบเรียนหลวง’” เผยแพร่ในการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “แบบเรียนรัตนโกสินทร์”

- บทความ เรื่อง “ปกิณำพจนาด์ : มรดกแบบเรียนภาษาไทยจากการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๕” เผยแพร่ในสารศิลปากร [ออนไลน์] ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๖

- บรรยายในการอภิปราย เรื่อง “แบบเรียนของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)” ในการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เรื่อง “แบบเรียนรัตนโกสินทร์”

- บทความวิจัย เรื่อง “‘เห็นเขาเขียนผิดๆ คิดอวรณ์’: สาเหตุของปัญหาการสะกดคำไทยและกลวิธีการอธิบายเพื่อแก้ปัญหาการสะกดคำไทยในแบบเรียน ‘ปกิณำพจนาด์’” ได้รับการตอบรับตีพิมพ์ใน

วารสาร...

วารสารภาษาและวรรณคดีไทย ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๘) ของศูนย์วิจัยภาษาและ
วรรณคดีไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผ่านการรับรองคุณภาพและอยู่ใน
ฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

- ๑).....สัปดาห์ผลงาน
- ๒).....สัปดาห์ผลงาน
- ๓).....สัปดาห์ผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(นายพิรัช สติยยุทธการ)
นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ
ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัปดาห์การดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
-	-
-	-
-	-

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ)
นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มภาษาและวรรณกรรม
ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ)

(นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์)
ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย ๒ ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรอง ๑ ระดับได้

ผลงาน ลำดับที่ ๒

๑. เรื่อง บทเรียบเรียงประวัติวรรณคดีแห่งชาติ เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส”

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ - ๒๗ กันยายน ๒๕๖๖

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การเรียบเรียงประวัติวรรณคดีแห่งชาติ เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส” เป็นการปฏิบัติงานด้านอักษรศาสตร์ ที่ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ด้านวรรณคดีไทย ด้านประวัติศาสตร์ และความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรม เพื่อประกอบกรเรียบเรียงประวัติวรรณคดี ดังนี้

๓.๑) ความรู้ด้านวรรณคดีไทย

ทักษะความรู้และประสบการณ์ด้านวรรณคดีไทย เป็นองค์ความรู้หลักที่นำมาใช้ในการเรียบเรียงประวัติวรรณคดี ได้แก่

๓.๑.๑) การศึกษาวิจัยวรรณคดีไทย ใช้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเรื่องการศึกษาวรรณคดีเชิงประวัติ มุ่งพิจารณาประวัติความเป็นมาของเรื่องต้นทางฝรั่งเศส ผู้แต่ง รูปแบบการประพันธ์และเนื้อหาโดยสังเขป เพื่อเสนอให้เห็นข้อมูลที่แสดงถึงประวัติและพัฒนาการของวรรณคดีสมัยอยุธยา นอกจากนี้ยังใช้ทักษะการนำเสนอ ข้อมูลทางวิชาการมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำประวัติวรรณคดี เช่น การอธิบายเนื้อหาและสาระสำคัญของเรื่อง การพิจารณาประเด็นสำคัญของวรรณคดี การคัดเลือกตัวอย่างที่สำคัญมาอธิบาย การเทียบข้อความในวรรณคดีกับข้อความในเอกสารอื่น ๆ เพื่อให้เห็นเนื้อหาที่สอดคล้องกัน ฯลฯ ตลอดจนการจัดทำรายการอ้างอิงให้ถูกต้องตามมาตรฐานวิชาการ

๓.๑.๒) การอ่านเอกสารต้นฉบับตัวเขียนและอักษรไทยย่อ ใช้ความรู้และทักษะการอ่านเอกสารตัวเขียนต้นฉบับวรรณคดีไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้อ่านตัวบทจากภาพถ่ายเอกสารตัวเขียน สมุดไทยดำ เส้นดินสอขาว เรื่องต้นทางฝรั่งเศส สมบัติของหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส (ได้รับความร่วมมือภาพถ่ายต้นฉบับจากอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ) ตลอดจนใช้ความรู้เกี่ยวกับการปรับอักษรวิธีจากเอกสารต้นฉบับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชให้เป็นอักษรวิธีที่รักษาตัวบทที่ถูกต้องไว้ได้ เช่น “จักไปฝรั่งเศส” (คือ “จักไปฝรั่งเศส”) “คิดมาจักใครให้” (คือ “คิดมาจักใครให้”) “ถอดถหม่อลง” (คือ “ทอดสมอลง”) ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจรูปแบบอักษรวิธีและตัวบทที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับควบคู่กับการอ้างอิงตัวบทจากฉบับพิมพ์

๓.๑.๓) การพิจารณาลักษณะคำประพันธ์ไทย ใช้ความรู้เรื่องฉันทลักษณ์คำประพันธ์ประเภทกาพย์ ซึ่งปรากฏในตำราประพันธ์ศาสตร์ไทยก่อนหรือร่วมสมัยกับเรื่องต้นทางฝรั่งเศส เช่น จินตามณี ฉบับพระโหราธิบดี กาพย์คันฉ่องและกาพย์สารวิลาสินี ฯลฯ ตลอดจนวรรณคดีกลอนสวดที่แต่งด้วยกาพย์ครั้งอยุธยา

เพื่อพิจารณา...

เพื่อพิจารณาจำนวนคำ บท รูปแบบและลีลาของคำประพันธ์ อันจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการประพันธ์และการวิเคราะห์คุณค่าด้านอักษรศาสตร์

๓.๑.๔) การวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี เป็นการใช้ความรู้ด้านการวิจักษ์วรรณคดี (Literary Appreciation) เพื่อพิจารณาสาระของเรื่องดังกล่าวในด้านอักษรศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านสังคมวัฒนธรรม อันจะชี้ให้เห็นลักษณะที่โดดเด่นของวรรณคดีเรื่องดังกล่าว

๓.๑.๕) การวิจารณ์วรรณคดีตามแนวสุนทรียศาสตร์ เป็นความรู้ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ศิลปะการประพันธ์ของวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศส พิจารณาในด้านวรรณศิลป์และกระบวนการจินตภาพที่ปรากฏในเรื่องต้นทางฝรั่งเศส เพื่อจะเป็นข้อมูลพื้นฐานต่อการวินิจฉัยคุณค่าด้านศิลปะการประพันธ์

๓.๑.๖) การศึกษาความสัมพันธ์ของเรื่องต้นทางฝรั่งเศสกับวรรณคดีเรื่องอื่น ใช้ความรู้เกี่ยวกับประวัติและเนื้อหาของวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ตัวอย่างเช่น การพิจารณาลักษณะร่วมของสำนวนโวหารที่พ้องกับวรรณคดีนิราศสมัยอยุธยา การพิจารณาเนื้อหาที่ว่าด้วยการเดินทางไปยุโรปที่ปรากฏในวรรณคดีนิราศและบันทึกเหตุการณ์สมัยรัตนโกสินทร์ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้เห็นบริบทของวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสในวงวรรณคดีไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๒) ความรู้ด้านประวัติศาสตร์

การเรียบเรียงประวัติวรรณคดียังใช้ทักษะความรู้ด้านประวัติศาสตร์มาประกอบ เป็นความรู้สำคัญที่นำมาใช้ในการศึกษาภูมิหลังและเนื้อหาของเรื่องต้นทางฝรั่งเศสที่ว่าด้วยการเดินทางของคณะราชทูตไทย มีออกพระวิสุทธสุนทร (โกษาปาน) เป็นราชทูต เดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีและถวายพระราชสาส์นแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ณ พระราชวังแวร์ซาย ประเทศฝรั่งเศสที่เกิดขึ้นในช่วงพุทธศักราช ๒๒๒๘ - ๒๒๒๙ โดยใช้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ไทยที่กล่าวถึงเหตุการณ์เกี่ยวกับคณะราชทูตที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ไปเจริญสัมพันธไมตรี และประวัติศาสตร์สากลที่ว่าด้วยเรื่องเหตุการณ์ในต่างประเทศที่สัมพันธ์กับเส้นทางการเดินทางระหว่างฝรั่งเศสมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา โดยใช้หลักฐานจากเอกสารไทย เช่น บันทึกรายวันออกพระวิสุทธสุนทร ฯลฯ และเอกสารของชาวต่างชาติ เช่น จดหมายเหตุเดอฟอร์บัง (ออกพระศักดิ์สงคราม) จดหมายเหตุบาทหลวงตาซาร์ด จดหมายเหตุเดอ วีเซ ฯลฯ

นอกจากนี้ ยังใช้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์นำมาวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสเป็นบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ชั้นปฐมภูมิที่บันทึกในรูปแบบกวีนิพนธ์ มีเรื่องราวและเหตุการณ์ที่พ้องกับบันทึกทางประวัติศาสตร์หลายเรื่อง ทั้งยังบันทึกรายละเอียดบางส่วนที่กวีกล่าวไว้ในเรื่อง แต่ไม่ปรากฏในบันทึกหรือเอกสารทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยเติมเต็มความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓.๓) ความรู้...

๓.๓) ความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรม

ทักษะความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรม เป็นความรู้ที่นำมาใช้วิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง เพื่อชี้ให้เห็นความรู้ และแง่มุมด้านความเชื่อ สังคม และความเป็นอยู่ของผู้คนที่ปรากฏในเรื่องต้นทางฝรั่งเศส โดยพิจารณาจากสังคม วัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น คติความเชื่อเรื่องเทวดาที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ คติความเชื่อเรื่องกรรมที่กวี นำมาใช้พรรณนาความพลัดพรากจากกรุงศรีอยุธยา ฯลฯ รวมถึงสังคมวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ เช่น แบบแผน การเดินเรือรบของชาวฝรั่งเศสที่กวีบรรยายโดยใช้คำศัพท์เรียกตามการเดินเรือสำเภาของจีน ซึ่งเป็นแบบการ เดินเรือที่ชาวอยุธยาค้นเคย ฯลฯ อันจะทำให้ผู้อ่านได้ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับการศึกษาสังคมวัฒนธรรมไทยต่อไป

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑) สาระสำคัญ

บทเรียบเรียงประวัติวรรณคดี เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส” เป็นข้อมูลประวัติวรรณคดีที่เรียบเรียงและ เสนอคณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติพิจารณา เพื่อพิมพ์ในหนังสือวรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๔ (สมัยอยุธยา) มี เนื้อหา ดังนี้

๑) ความเป็นมา เรื่องต้นทางฝรั่งเศส เป็นวรรณคดีบันทึกเหตุการณ์คณะราชทูตไทยในรัชกาล สมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีออกพระวิสุทสุนทร (โกษาปาน) เป็นราชทูต เดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับพระ เจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส แต่งเมื่อพุทธศักราช ๒๒๒๘ - ๒๒๒๙

๒) ผู้แต่ง ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งเรื่องต้นทางฝรั่งเศส แต่ผู้แต่งเป็นผู้ที่ร่วมเดินทางไปในคณะราชทูตไทย

๓) ระยะเวลาที่แต่ง แต่งเมื่อพุทธศักราช ๒๒๒๘ ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

๔) ลักษณะคำประพันธ์ แต่งเป็นกาพย์ ๓ ประเภท คือ กาพย์ยานี กาพย์ฉก และกาพย์สุรางคนางค์

๕) จุดประสงค์ของการแต่ง เพื่อบันทึกเหตุการณ์ช่วงต้นทางในการเดินทางไปฝรั่งเศส

๖) เนื้อหา ดำเนินความตั้งแต่คณะราชทูตไทยโดยสารเรือออกจากปากน้ำบางเจ้าพระยา จนถึงเมือง แบริสต์ ประเทศฝรั่งเศส มีกระบวนแห่งของฝรั่งเศสมารับพระราชสาส์นและคณะราชทูตเข้าในเมือง หมดความในต้นฉบับเพียงเท่านี้

๗) คุณค่าของต้นทางฝรั่งเศส กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศส ๓ ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านอักษรศาสตร์ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ และคุณค่าด้านสังคมวัฒนธรรม

๔.๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑) ที่ประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ มีมติมอบหมาย ให้นายพิรัช สติยยุทธการ นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ เรียบเรียงประวัติวรรณคดีแห่งชาติ เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส”

(รายละเอียด...

(รายละเอียดตามรายงานการประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕ หน้า ๔)

๒) ศึกษาค้นคว้าวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศส ด้านประวัติของเรื่อง ตัวบท และการตรวจสอบเพื่อพิมพ์เผยแพร่ โดยศึกษาจากเอกสารฉบับพิมพ์ ภาพถ่ายเอกสารต้นฉบับ และสัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบชำระเพื่อขอคำแนะนำและข้อสังเกตจากการตรวจสอบชำระ

๓) ค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต้นทางฝรั่งเศส เพื่อสร้างความเข้าใจต่อนิเวศและใช้ประกอบการอ้างอิง

๔) วิเคราะห์เนื้อหาและคุณค่า โดยใช้ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์จากเอกสารทางวิชาการ

๕) จัดทำบทเรียบเรียงและรายการอ้างอิง

๖) เสนอบทเรียบเรียงประวัติวรรณคดีแห่งชาติ เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส” ต่อที่ประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ ที่ประชุมมีมติให้ผู้เรียบเรียงปรับแก้ไขและเพิ่มเติมข้อมูลตามมติของที่ประชุม โดยไม่ต้องส่งให้ที่ประชุมพิจารณาอีก (รายละเอียดตามรายงานการประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๖ หน้า ๔ - ๗)

๗) ปรับปรุงบทเรียบเรียงตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖

๔.๓) เป้าหมายของงาน

บทเรียบเรียงประวัติวรรณคดี เรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส” ที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ เพื่อจัดทำต้นฉบับและพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือวรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๔ (สมัยอยุธยา) ซึ่งเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติวรรณคดีไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑) เชิงปริมาณ

บทเรียบเรียงประวัติวรรณคดีเรื่อง “ต้นทางฝรั่งเศส” จำนวน ๑ เรื่อง ความยาว ๑๖ หน้า

๕.๒) เชิงคุณภาพ

๑) เป็นบทเรียบเรียงประวัติวรรณคดีที่เติมเต็มความรู้เกี่ยวกับประวัติวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา (รัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ให้ครบสมบูรณ์

๒) เป็นบท...

๒) เป็นบทเรียบเรียงที่ผ่านการค้นคว้าจากเอกสารตัวเขียนและเอกสารทางวิชาการครั้งใหม่ มีกระบวนการศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลตามแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยของกรมศิลปากร ตลอดจนได้รับการพิจารณาข้อมูลจากคณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ

๓) เป็นการบรรจวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสให้เป็นวรรณคดีแห่งชาติ

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑) เป็นบทเรียบเรียงประวัติศาสตร์ที่พิมพ์ในหนังสือวรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๔ (สมัยอยุธยา) ซึ่งจะเป็นหนังสืออ้างอิงแก่การศึกษาวรรณคดีไทย

๖.๒) เป็นข้อมูลด้านประวัติและคุณค่าของเรื่องต้นทางฝรั่งเศสที่ได้รับการตรวจพิจารณาจากคณะกรรมการและอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ กรมศิลปากร ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านวรรณคดีไทยจากภายนอก

๖.๓) เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่การศึกษาวิจัยเรื่องต้นทางฝรั่งเศสในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป

๖.๔) เป็นการนำเสนอข้อมูลใหม่บางส่วนเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสที่ยังไม่ปรากฏในเอกสารวิชาการอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์คุณค่าในฐานะวรรณคดีนิราศต่างแดน การเสนอเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ ฯลฯ

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑) ประวัติวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสต้องใช้ความรู้อย่างข้ามศาสตร์มาศึกษาวรรณคดี ด้วยเป็นบันทึกเหตุการณ์จริงที่กวีแต่งขึ้นเมื่อครั้งคณะราชทูตไทยเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส เมื่อพุทธศักราช ๒๒๒๘ - ๒๒๒๙ การศึกษาวรรณคดีเรื่องนี้จึงต้องใช้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์การทูตไทยกับฝรั่งเศส มาเป็นพื้นฐานในการศึกษาภูมิหลังและเนื้อหาของวรรณคดี นอกจากนี้ยังต้องศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางที่ปรากฏในวรรณคดี ผู้เรียบเรียงจึงต้องรวบรวมเอกสารทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเอกสารเกี่ยวกับออกพระวิสุทสุนทร (โกษาปาน) ให้มากที่สุด เพื่อศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้เข้าใจวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสให้ถูกต้องที่สุด ซึ่งใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลานาน

ทั้งนี้ การศึกษาข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาวรรณคดีเรื่องนี้ ต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับการวิพากษ์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโกษาปาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุดมาใช้ในการอ้างอิง

๗.๒) การอธิบายภูมิหลังของเรื่องต้นทางฝรั่งเศสเป็นกระบวนการเรียบเรียงงานวิชาการที่ต้องเสนอข้อมูลจำนวนมากและเกิดขึ้นเป็นเวลานาน เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการทูตระหว่างฝรั่งเศสกับอยุธยา ช่วงเวลาที่กวีไทย

แต่งเรื่อง...

แต่งเรื่องต้นทางฝรั่งเศส และการตรวจสอบชำระเรื่องต้นทางฝรั่งเศส ซึ่งจะต้องเรียบเรียงให้เนื้อหาครอบคลุมสาระสำคัญ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้มากที่สุดและเป็นพื้นฐานต่อการกล่าวถึงข้อมูลในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป โดยต้องเรียบเรียงให้บทเรียบเรียงกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ และพิจารณากล่าวเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ

๗.๓) การศึกษาเนื้อหาที่กล่าวถึงรายละเอียดระหว่างการเดินทางไปประเทศฝรั่งเศส มีชื่อสถานที่ต่าง ๆ เป็นข้อมูลให้ผู้เรียบเรียงต้องศึกษาค้นคว้าและขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ ตัวอย่างเช่น ชื่อสถานที่ที่เรียกตามภูมิศาสตร์โบราณ เช่น เกาะสามร้อยยอด เขาสองพี่น้อง เกาะมัน เกาะพร้าว ฯลฯ ซึ่งบางแห่งปรากฏในแผนที่ไตรภูมิ ชื่อสถานที่ต่างแดนที่อาจเรียกตามความนิยมของคนโบราณ เช่น เกาะปังกา ฯลฯ ซึ่งจะต้องสืบค้นชื่อปัจจุบันของสถานที่ดังกล่าวเพื่ออธิบายให้ถูกต้อง ชื่อสถานที่ที่เรียกต่างไปจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ เช่น “พระทวาร” คือ บริเวณปากพระวาร์ ฯลฯ ทั้งนี้ การศึกษาชื่อบางส่วนยังเป็นข้อสันนิษฐานที่ยังไม่ได้ข้อสรุปแน่ชัด ผู้เรียบเรียงจึงต้องเลือกอธิบายข้อมูลที่แน่ชัด รวมถึงเลี่ยงการสันนิษฐานที่อาจจะคลาดเคลื่อน

๗.๔) การเรียบเรียงประวัติวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศส ซึ่งเป็นเอกสารที่บันทึกเหตุการณ์จริง ยังต้องนำเสนอให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าวในฐานะวรรณคดีแห่งชาติ ผู้เรียบเรียงจึงต้องขยายมุมมองการศึกษาเรื่องดังกล่าวตามแนวทางการวิจัยวรรณคดีไทยแง่มุมต่าง ๆ เช่น การพิจารณาในบริบทของวรรณคดีนิราศร่วมกับนิราศเดินทางสู่ยุโรปสมัยอื่น ๆ การพิจารณาคคุณค่าด้านศิลปะการประพันธ์ที่เป็นภาพสมัยอยุธยา การศึกษาสังคมวัฒนธรรมของชาวอยุธยาที่เป็นของเดิมและวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากชาวต่างชาติ ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลด้านวรรณคดีชัดเจนและสมบูรณ์ที่สุด

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑) ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโกษาปานที่รวบรวมมาได้บางฉบับ ไม่ได้เป็นข้อมูลที่ได้รับการยอมรับหรือมีความน่าเชื่อถือน้อยในการศึกษาทางประวัติศาสตร์ จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับวิพากษ์เอกสารทางประวัติศาสตร์และวินิจฉัยข้อมูลที่จะใช้อ้างอิงประกอบการเรียบเรียงประวัติวรรณคดีแห่งชาติให้น่าเชื่อถือที่สุด

๘.๒) ผู้เรียบเรียงสามารถค้นคว้าอ้างอิงและทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างชาติบางส่วนในเรื่องต้นทางฝรั่งเศสจากเอกสารที่สืบค้นได้เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นข้อมูล ทัศนคติ มุมมองของผู้เขียนเอกสารเพียงด้านเดียว อาจไม่ครอบคลุมแนวคิดหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงในช่วงเวลาดังกล่าวได้

๘.๓) ต้นฉบับตัวเขียนเรื่องต้นทางฝรั่งเศสเก็บรักษาอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส จึงเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาค้นคว้าในการเรียบเรียงประวัติวรรณคดีเรื่องนี้ได้ทันตามกำหนดเวลา จึงได้ศึกษาจากภาพถ่ายเอกสารต้นฉบับที่ได้รับความร่วมมือจากอนุกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ สำหรับใช้ประกอบการเรียบเรียงประวัติวรรณคดี

๘.๔) การอ้างอิง...

๘.๔) การอ้างอิงข้อมูลสนับสนุนด้านสังคมวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่องต้นทางฝรั่งเศส จำเป็นที่จะต้องใช้ วิจารณ์ฐานต่อการคัดเลือกเอกสารที่จะใช้อ้างอิงให้ดี โดยคัดจากเอกสารลายลักษณ์ที่น่าเชื่อถือได้ว่าร่วมสมัยหรือ ใกล้เคียงกับรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่เป็นช่วงเวลาที่แต่งเรื่อง จึงจะทำให้คุณค่าด้านสังคมวัฒนธรรมที่ ผู้เรียบเรียงวิเคราะห์หมีน้ำหนักและน่าเชื่อถือว่าเป็นสังคมและวัฒนธรรมในมโนทัศน์ของผู้แต่งเรื่องต้นทางฝรั่งเศส

๙. ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสยังอาจศึกษาได้จากเอกสารภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวกับการเดินทางของคณะราชทูตไทยไปเข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ เมื่อพุทธศักราช ๒๒๒๘ - ๒๒๒๙ ตลอดจนข้อมูล เกี่ยวกับเหตุการณ์และวัฒนธรรมต่างชาติที่ปรากฏในเรื่องต้นทางฝรั่งเศส เช่น ฝรั่งเศส แอฟริกา อินโดนีเซีย ฯลฯ ซึ่งน่าจะมีเอกสารที่ยังไม่ได้แปลเป็นภาษาไทย หรือยังไม่ได้เป็นที่รู้จักในวงวิชาการของไทย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวคงจะ ช่วยอธิบายวรรณคดีเรื่องต้นทางฝรั่งเศสให้สมบูรณ์ขึ้นได้

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

หนังสือวรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๔ (สมัยอยุธยา) โดยคณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ กรมศิลปากร

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

- ๑).....สัดส่วนผลงาน
- ๒)สัดส่วนผลงาน
- ๓).....สัดส่วนผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(นายพิรัช สติดยุทธการ)
นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ
ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
-	-
-	-
-	-

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ)
นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มภาษาและวรรณกรรม
ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ)
(นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์)
ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย ๒ ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้คำรับรอง ๑ ระดับได้

ผลงาน ลำดับที่ ๓

๑. เรื่อง การประพันธ์หรือยกรองเรื่องในวาระสำคัญ

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การประพันธ์หรือยกรองเรื่องในวาระสำคัญ เป็นภารกิจด้านอักษรศาสตร์ของกรมศิลปากร ผู้ขอประเมินยึดถือการประพันธ์หรือยกรองตามแบบแผนวรรณศิลป์ไทยที่สืบทอดอยู่ในวรรณคดีและกวีนิพนธ์โบราณ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน โดยใช้ความรู้ และประสบการณ์ ๓ ด้าน ได้แก่ ทักษะความรู้ด้านการประพันธ์กวีนิพนธ์ไทย ทักษะความรู้ด้านวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติและบทอาศิรวาท และทักษะความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมไทย

๓.๑) ทักษะความรู้ด้านการประพันธ์กวีนิพนธ์ไทย

๓.๑.๑) ความรู้เรื่องฉันทลักษณ์หรือรูปแบบกวีนิพนธ์ไทย การศึกษาและเข้าใจแบบบังคับของกวีนิพนธ์ไทยแต่ละประเภทเป็นความรู้หลักต่อการประพันธ์ผลงานทุกเรื่อง โดยศึกษาจากตำราการประพันธ์โบราณ เช่น จินตามณี โคลงกวีโบราณ กลอนกลบท ประชุมลำนำ ฯลฯ ตัวอย่างจากวรรณคดีไทยที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีเป็นแบบแผน เช่น ลิลิตพระลอ สมุทรโฆษคำฉันท์ กาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ กวีนิพนธ์ของสุนทรภู่ ฯลฯ ตลอดจนข้อยกเว้นหรือข้อพึงระวังต่าง ๆ ที่อาจไม่ได้รับรู้ไว้ในตำรา ตัวอย่างเช่น ตำแหน่งคำที่ห้ามมีรูปวรรณยุกต์ การส่งสัมผัสเพิ่มเติมจากแบบบังคับ การใช้เสียงวรรณยุกต์ในตำแหน่งคำที่ควรกำหนดพิเศษ การใช้ชุดคำลักษณะสับตบั้งในการประพันธ์ ฯลฯ ความรู้ดังกล่าวอาศัยการสั่งสมประสบการณ์ของกวีไทยในชั้นหลัง การสังเกตตัวอย่างจากวรรณคดีโบราณ และคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ยังมีแนวทางการใช้งานคำประพันธ์แต่ละชนิดให้ถูกต้องตามขนบและเหมาะสม เช่น การใช้โคลงและฉันท์สำหรับบทอาศิรวาทถวายพระพรอย่างเป็นพิธีการ การใช้กลอนสำหรับบทอวยพรราชสำนักพระมหากษัตริย์และบทยอวยพรบุคคลทั่วไป ฯลฯ

๓.๑.๒) ความรู้เรื่องการจัดวางลำดับเนื้อหาของเรื่อง เป็นความรู้ด้านการเขียนเชิงวิชาการที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแต่งคำประพันธ์ โดยต้องคำนึงถึงแนวคิดของคำประพันธ์ที่เป็นเอกภาพ การดำเนินเนื้อความไม่สับสนวุ่นวาย ตัวอย่างเช่น การประพันธ์โคลงที่ใช้เป็นบทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล จะวางเนื้อหาของโคลงบทแรกกล่าวสรรเสริญพระเกียรติคุณ และเนื้อหาของโคลงบทที่ ๒ กล่าวถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวาระมหามงคล ฯลฯ รวมถึงการจัดวางลำดับใจความในการประพันธ์แต่ละสำนวนที่แตกต่างกัน ทั้งที่ต้องคำนึงถึงศิลปะการประพันธ์และความเหมาะสมของบทประพันธ์และวาระโอกาสควบคู่กัน

๓.๑.๓) ความรู้...

๓.๑.๓) ความรู้เรื่องศิลปะและกลวิธีการประพันธ์ เป็นความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้ประพันธ์ร้อยกรองให้เกิดความงามด้านเสียง ตัวอย่างเช่น การเลือกใช้เสียงของคำที่นำมาใช้ประพันธ์ การกระทบสัมผัส การส่งสัมผัสภายในวรรค การใช้สัมผัสเสียงพยัญชนะ ฯลฯ และ ความงามด้านความหมาย ตัวอย่างเช่น การสื่อสารใจความของบทประพันธ์เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมผู้อ่าน การใช้ความเปรียบ การใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดกระบวนจินตภาพ ฯลฯ ซึ่งยึดถือว่าบทร้อยกรองที่ประพันธ์ในราชการจะต้องงดงามและเรียบร้อย อันเป็นมาตรฐานการสืบทอดและสร้างสรรค์งานศิลปกรรมของกรมศิลปากร

๓.๑.๔) ความรู้เรื่องการใช้ศัพท์กวี (Poetic Diction) จำเป็นจะต้องเลือกสรรคำศัพท์ที่จะใช้ในการประพันธ์ โดยอาศัยความรู้เรื่องศัพท์ในภาษาไทยหลายด้าน เช่น คำเอก – โทที่ใช้ประพันธ์โคลง คำพ้องความหมาย คำยืมที่มาจากภาษาบาลี – สันสกฤต คำที่ใช้กล่าวถึงบุคคลหรือสิ่งอันเป็นเคารพยิ่งในวัฒนธรรมไทย ฯลฯ นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยความรู้และการสังเกตเกี่ยวกับแนวทางการใช้ศัพท์ในการประพันธ์ เช่น การตัดศัพท์ การสลับคำ การสมาสศัพท์ ฯลฯ ทั้งยังต้องใช้ประสบการณ์และคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวงศัพท์ที่ใช้ประพันธ์แต่ละวาระและศิลปะการใช้คำศัพท์ให้ถูกต้องเหมาะสมทั้งในแง่ไวยากรณ์และการใช้งานในบริบทต่าง ๆ

๓.๒) ทักษะความรู้ด้านวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติและกวีนิพนธ์บทธาสิรวาท

ใช้ความรู้เรื่องแบบธรรมเนียมการยอพระเกียรติพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติมาเป็นแนวทางในการประพันธ์ เช่น การสรรเสริญพระเกียรติคุณ การถวายพระพร รวมถึงการรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ ฯลฯ โดยศึกษาตัวอย่างจากวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ และบทยอพระเกียรติที่แทรกอยู่ในวรรณคดีไทยเรื่องเอก เช่น โคลงยวนพ่าย ลิลิตพระลอ โคลงยอพระเกียรติพระเจ้ากรุงธนบุรี โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังใช้ความรู้ด้านการแต่งบทธาสิรวาทที่เป็นกวีนิพนธ์ไทยปัจจุบันจากการศึกษาค้นคว้าผลงานบทธาสิรวาทถวายพระพรของกวีและผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ นอกจากนี้ยังต้องหมั่นศึกษาบทธาสิรวาทที่แต่งเป็นกวีนิพนธ์ของกวีและหน่วยงานภายนอกซึ่งมีแนวทางเฉพาะของแต่ละแห่ง โดยเฉพาะบทธาสิรวาทที่เผยแพร่ในสื่อ เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการประพันธ์ให้รอบด้านขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดบางประการต่างไปจากวรรณคดียอพระเกียรติโบราณ เช่น จำนวนบทคำประพันธ์ สำนวนโวหาร และลีลาการประพันธ์ การประพันธ์ให้สอดคล้องกับแต่ละวาระโอกาส การเผยแพร่ในสื่อประชาสัมพันธ์ ฯลฯ เพื่อเป็นแนวทางให้การแต่งบทร้อยกรองให้เป็นมาตรฐานและเหมาะสม

๓.๓) ทักษะความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมไทย

การประพันธ์บทร้อยกรองยังต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับไทยคดีมาประยุกต์ร่วมในการแต่งบทร้อยกรอง เพื่อให้มีใจความถูกต้องเหมาะสม เข้ากับสังคมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสร้างภาพพจน์ที่งดงาม ตัวอย่างเช่น ความรู้เรื่องประวัติและเกียรติคุณของบุคคลสำคัญ คติเรื่องไตรภูมิ คติเรื่องบุญญาธิการ คติเรื่องราชธรรม คติเรื่องการอวยพร

และคติ...

และคดีเรื่องขวัญในวัฒนธรรมไทย ตลอดจนธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมอันดีงามของไทย เช่น ธรรมเนียมการถวายเครื่องราชสักการะและงานดอกไม้สด ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการแต่งงานไทย วัฒนธรรมตลาดน้ำไทย ฯลฯ

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑) สรุปสาระสำคัญ

บทร้อยกรองเนื่องในวาระสำคัญที่เป็นผลงานของผู้ขอประเมิน เป็นผลงานการประพันธ์กวีนิพนธ์ไทยแนวขนบ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์และกลอน เนื่องในวาระสำคัญต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายและหน่วยงานอื่น ๆ ขอความอนุเคราะห์ ตั้งแต่วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๔ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ แนวคิดของการประพันธ์ยึดการสืบทอดรูปแบบกวีนิพนธ์และกลวิธีทางวรรณศิลป์ไทย ควบคู่กับการส่งเสริมความศรัทธาและจิตสำนึกต่อสถาบันหลักของชาติและศิลปวัฒนธรรมไทย มุ่งสื่อสารเนื้อหาที่ถูกต้องเหมาะสมและการใช้ภาษาที่ประณีตตามหลักประพันธ์ศาสตร์ไทย บทร้อยกรองแต่ละสำนวนประพันธ์ขึ้นโดยคำนึงถึงลักษณะการใช้งานและผู้ขอความอนุเคราะห์ให้เหมาะสมที่สุด บทร้อยกรองทุกสำนวนได้รับการเผยแพร่ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ให้ปรากฏแก่สาธารณชน ทั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ (ภาษาและวรรณกรรม) ทุกสำนวน

๔.๒) ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ๑) ศึกษาข้อมูลที่ได้รับมอบหมายและพิจารณาจัดรูปแบบวางเค้าโครงเนื้อหาของคำประพันธ์
- ๒) ประพันธ์บทร้อยกรองตามที่ได้รับมอบหมาย
- ๓) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ (ภาษาและวรรณกรรม) ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข
- ๔) ปรับปรุงบทประพันธ์ตามคำแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ (ภาษาและวรรณกรรม)
- ๕) จัดทำไฟล์เสียงอ่านหรือเอกสารคำอ่านบทประพันธ์ (กรณีที่มีผู้ขอความอนุเคราะห์)
- ๖) จัดทำร่างหนังสือตอบผู้ขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งจัดทำต้นฉบับบทประพันธ์และไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาลงนาม
- ๗) ให้ความอนุเคราะห์และประสานงานการตรวจสอบการจัดรูปแบบหรือตอบข้อสงสัยแก่ผู้ขอความอนุเคราะห์ เพื่อให้นำบทประพันธ์ไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสม

๔.๓) เป้าหมายของงาน

มีบทร้อยกรองที่ถูกต้องเหมาะสมไปใช้งานในโอกาสสำคัญ รวมถึงใช้งานได้ทันตามกำหนดเวลา เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดทำวีดิทัศน์ การพิมพ์ในหนังสือและวารสาร การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ การขับร้อง ฯลฯ อีกทั้งประชาชนและหน่วยงานอื่นเกิดความตระหนักต่อภารกิจของกรมศิลปากรที่มีหน้าที่รักษามรดกศิลปวัฒนธรรมด้านวรรณศิลป์ไทย

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑) เชิงปริมาณ

บทร้อยกรองเนื่องในวาระสำคัญ จำนวน ๕๔ บท ได้แก่

พุทธศักราช ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ส่วน

๑) บทร้อง “พระคุณพ่อ” น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)

พุทธศักราช ๒๕๖๕ จำนวน ๑๕ ส่วน

๑) บทอาศิริถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันฉัตรมงคล พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๒) บทอาศิริถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๓) บทอาศิริถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๔) บทอาศิริถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๕) บทอาศิริถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๖) บทร้อยกรอง ตลาดน้ำไทย (สำนวนที่ ๑) ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๑ บท)

๗) บทร้อยกรอง ตลาดน้ำไทย (สำนวนที่ ๒) ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (กาพย์ยานี จำนวน ๒ บท)

๘) บทร้อยกรอง...

- ๘) บทร้อยกรอง ตลาดน้ำไทย (สำนวนที่ ๓) ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๙) บทร้อยกรองแสดงมุทิตาจิตประธานศาลปกครอง (กลอนสุภาพ จำนวน ๑ บท)
- ๑๐) บทร้อยกรองน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๑) บทร้อยกรองเนื่องในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของสถาบันสิริกิติ์ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๒) ปรับปรุงบทร้อง เพลงพระเจนดุริยางค์ ของข้าราชการสำนักการสังคีต (กลอนสุภาพ จำนวน ๔ บท)
- ๑๓) ปรับปรุงบทร้อง เพลงศิลปินครูผู้มีคุณูปการ ของข้าราชการสำนักการสังคีต
- ๑๔) บทร้อยกรองเกี่ยวกับพิธีสมรสไทย ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๔ บท)
- ๑๕) บทร้อยกรองเนื่องในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๖ เพื่อจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ของกองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๔ บท)
- พุทธศักราช ๒๕๖๖ จำนวน ๑๔ สำนวน
- ๑) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวันอนุรักษ์มรดกไทย พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๒) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๓) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกระทรวงพาณิชย์ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๔) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๕) บทอาศิรวาท...

- ๕) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกรมการศาสนา (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๖) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๗) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๘) บทร้อยกรองน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันนวมินทรมหาราช วันที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๙) บทร้อยกรองอวยพร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๐) บทร้อยกรองประกอบแผ่นภาพศิลปวัฒนธรรม (การ์ดวันเกิด) ชุต กรมศิลปากร (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๑) บทถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสถาบันสิริกิติ์ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๒) บทถวายพระพรชัยมงคล สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าทีปังกรรัศมีโชติ มหาวชิโรตตมางกูร สิริวิบูลยราชกุมาร เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสถาบันสิริกิติ์ (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๓) บทถวายพระพรชัยมงคล ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสถาบันสิริกิติ์ (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๔) บทร้อยกรองอำนวยพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสถาบันสิริกิติ์ (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)

พุทธศักราช ๒๕๖๗ จำนวน ๖ ส่วน

- ๑) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของกระทรวงพาณิชย์ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๒) บทร้อยกรอง...

- ๒) บทร้อยกรอง “สงกรานต์เถลิงศก มรดกวัฒนธรรม” เนื่องในเทศกาลสงกรานต์ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (กลอนสุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๓) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๔) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสมาคมติดตามการพัฒนาศรีในประเทศไทย (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๕) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของสมาคมติดตามการพัฒนาศรีในประเทศไทย (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๖) บทร้อยกรองน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

พุทธศักราช ๒๕๖๘ จำนวน ๑๘ สำนวน

- ๑) บทร้อยกรองราชสดุดี “พระมิ่งแก้วมงกุฎเกล้า” เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พิมพ์ในนิตยสารศิลปากร ปีที่ ๖๗ ฉบับที่ ๖ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๔ บท)
- ๒) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกระทรวงพาณิชย์ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๓) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล “พระปิยชาติราชกนิษฐา” เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของสำนักงานพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อินทวิเชียร ฉันท ๑๑ จำนวน ๗ บท)
- ๔) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวันอนุรักษ์มรดกไทย พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๕) บทอาศิรวาท...

- ๕) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของสำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี (สำนวนที่ ๑) (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๖) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของสำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี (สำนวนที่ ๒) (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๗) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกรมการศาสนา (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๘) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๙) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๐) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมศิลปากร (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๑) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของสมาคมติดตามการพัฒนาศรีในประเทศไทย (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๒) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของสมาคมติดตามการพัฒนาศรีในประเทศไทย (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๓) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกรมการศาสนา (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)
- ๑๔) บทอาศิริวาทถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พุทธศักราช ๒๕๖๘ ของกรมการศาสนา (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๑๕) บทอาศิรวาทถวายพระพรชัยมงคล “พระขวัญมิ่งเมือง” เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี พุทธศักราช ๒๕๖๘ พิมพ์ในนิตยสาร ศิลปากร ปีที่ ๖๘ ฉบับที่ ๓ (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๔ บท)

๑๖) บทร้อยกรองราชสดุดี “พระผู้ทรงสถาปนากรมศิลปากร” เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปีวันคล้ายวันสวรรคต วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ของสำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ร่วมกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (วสันตดิลก ฉันท ๑๔ จำนวน ๖ บท)

๑๗) บทร้อยกรองแสดงความโศกาลัยและน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ของกระทรวงวัฒนธรรม (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๑๘) บทร้อยกรองน้อมรำลึกในพระกรุณาธิคุณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี กรมพระนครปฐมบรมขัตติยานี มหาธีรราชธิดา เนื่องในกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ โอกาสวันคล้ายวันประสูติครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๘ ของสำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ร่วมกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (โคลง ๔ สุภาพ จำนวน ๒ บท)

๕.๒) เชิงคุณภาพ

๑) หน่วยงานและผู้ขอความอนุเคราะห์ได้แสดงความจงรักภักดีและสร้างความศรัทธาต่อสถาบันหลักของชาติ

๒) ประชาชนและหน่วยงานภายนอกเกิดความรู้และความตระหนักต่อภารกิจของกรมศิลปากรที่มีหน้าที่รักษาวรรณศิลป์ไทย อันเป็นมรดกศิลปวัฒนธรรมของชาติ

๓) วงวรรณกรรมไทยปัจจุบันยังคงมีการสืบทอดการแต่งบทร้อยกรองตามแบบแผนการประพันธ์กวีนิพนธ์ไทยแบบขนบให้ยังคงอยู่

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑) หน่วยงานและผู้ขอความอนุเคราะห์นำบทร้อยกรองไปใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ การอ่านประกอบการบันทึกเทปโทรทัศน์ ฯลฯ

๖.๒) สร้างภาพลักษณ์...

๖.๒) สร้างภาพลักษณ์เกี่ยวกับการสืบทอดรักษาและสร้างสรรค์ความรู้เรื่องกวีนิพนธ์และขนบวรรณศิลป์ไทย ให้ปรากฏแก่สาธารณชน

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑) เนื่องจากการประพันธ์ร้อยกรองในวาระสำคัญของแต่ละปีล้วนแต่เป็นบทร้อยกรองที่มีแนวคิดเดียวกัน มีผู้ขอความอนุเคราะห์บทร้อยกรองในโอกาสเดียวกันหลายสำนวน รวมถึงยังมีบทร้อยกรองในโอกาสเดียวกันแต่ต่างปี ผู้ขอประเมินจึงจำเป็นต้องประพันธ์บทร้อยกรองให้มีสำนวนแตกต่างกัน

๗.๒) การใช้งานบทร้อยกรองในแต่ละวาระโอกาส โดยเฉพาะบทอาศิรวาทเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกัน ผู้ขอประเมินจำเป็นต้องสอบถามและสืบค้นลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันให้แน่ชัด จึงจะสามารถประพันธ์ได้ถูกต้องเหมาะสมกับการนำไปใช้แต่ละโอกาส

๗.๓) การประพันธ์บทร้อยกรองในบางโอกาส มีระยะเวลาจำกัดในการประพันธ์และมีงานประพันธ์ที่ได้รับมอบหมายเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องฉันทลักษณ์และสำนวนโวหารที่แม่นยำ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีคลังคำศัพท์และสำนวนเพียงพอ ตลอดจนอาศัยคำแนะนำและความอนุเคราะห์จากผู้บังคับบัญชาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์ จึงพอจะแก้ไขสถานการณ์การประพันธ์บทร้อยกรองในระยะเวลาจำกัดได้

๗.๔) การดำเนินการประพันธ์ร้อยกรองต้องใช้ทักษะความละเอียดและความแม่นยำอย่างยิ่งในการตรวจสอบความถูกต้องและพิสูจน์อักษรบทประพันธ์ รูปแบบ ระเบียบวรรค และเครื่องหมายวรรคตอนในคำประพันธ์ รวมถึงให้บริการแก่ผู้ขอความอนุเคราะห์ที่จะขอให้ช่วยตรวจสอบรูปแบบบทประพันธ์ด้วยความใส่ใจและเต็มใจ โดยเฉพาะบทร้อยกรองที่จะนำไปพิมพ์ในหนังสือและจัดทำนิทรรศการ เพราะจะต้องระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาด เนื่องจากในการเผยแพร่ในหลายโอกาสไม่สามารถแก้ไขได้ หรือหากเกิดการแก้ไขข้อผิดพลาดจะกลายเป็นภาระยุ่งยากและสิ้นเปลืองงบประมาณ

๗.๕) คำศัพท์ที่ใช้ในบทร้อยกรองหลายสำนวน ยังคงรักษาอักขรวิธีและความหมายอย่างเดิม เช่น “ไชย” “สฤษดิ์” “มกุฏ” ฯลฯ อาจต่างจากรูปศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมหรือเอกสารทางราชการในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เครื่องหมายสำหรับบทร้อยกรอง เช่น ฟองมัน อังคั้น ฯลฯ ซึ่งในบางครั้งเมื่อนำไปจัดรูปแบบศิลปกรรม กลับพบว่ามี การนำไปปรับแก้ให้เป็นรูปศัพท์หรือเครื่องหมายอื่น จำเป็นต้องอธิบายและประสานกับผู้ขอความอนุเคราะห์ให้เข้าใจรูปแบบและเนื้อหาตามเจตนาของผู้ประพันธ์

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑) การประพันธ์บทร้อยกรองในบางสำนวน ผู้ขอความอนุเคราะห์บางรายไม่มีข้อมูลหรือรายละเอียดที่เพียงพอ ทั้งยังขาดความเข้าใจลักษณะของบทร้อยกรองที่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น ใช้คำเรียกคำประพันธ์ผิดประเภท

ใช้คำเกี่ยวกับ...

ใช้คำเกี่ยวกับคำประพันธ์ที่สื่อความหมายคลาดเคลื่อน เช่น “บท” หรือ “สำนวน” ฯลฯ นำไปสู่การประพันธ์บท ร้อยกรองที่ไม่ตรงตามเจตนาของผู้ขอความอนุเคราะห์ ซึ่งจะต้องมีการประสานงานด้วยวาจาให้เกิดความเข้าใจ ตรงกันจึงจะบรรลุผลสำเร็จ

๘.๒) บางครั้งเมื่อประพันธ์บทร้อยกรองสำเร็จ ผู้ขอความอนุเคราะห์อาจขอให้เพิ่มเติมข้อมูลหรือศัพท์ที่ ผู้ประพันธ์พิจารณาเห็นว่าไม่สามารถนำมาใช้ในการประพันธ์กวีนิพนธ์ได้ จึงต้องแก้ไขด้วยการอธิบายและชี้แจงให้ เข้าใจตรงกัน ตลอดจนอาจปรับปรุงบทประพันธ์บางส่วนก็ได้

๘.๓) การเผยแพร่บทร้อยกรองในบางครั้ง แม้ผู้ประพันธ์จะยินดีตรวจพิจารณาบทร้อยกรองที่จัดรูปแบบ ศิลปกรรมแล้วด้วยความเต็มใจ ทว่าผู้ขอความอนุเคราะห์มิได้นำมาให้ผู้ประพันธ์ช่วยตรวจพิจารณา ส่งผลให้มีการ เผยแพร่บทร้อยกรองบางสำนวน มีคำศัพท์หรือข้อมูลที่ไม่ได้เป็นผลงานของผู้ขอประเมินแทรกเข้าไปปนอยู่ด้วย

๘.๔) การให้ความอนุเคราะห์ประพันธ์ร้อยกรองแก่หน่วยงานอื่น ๆ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและ หน่วยงานภายนอก ทั้งยังมีข้อมูลเกี่ยวกับการนำส่งผลงานที่สำเร็จแล้วไปให้แก่ผู้ขอความอนุเคราะห์ที่เปลี่ยนแปลง และเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน จึงต้องระมัดระวังและขอคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชาในการติดต่อประสานงาน

๘.๕) เนื่องจากการประพันธ์บทร้อยกรองของกรมศิลปากร จัดเป็นงานประณีตศิลป์ที่มีมาตรฐานและสร้าง ชื่อให้แก่หน่วยงานมาอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานการประพันธ์ที่มุ่งเน้นคุณภาพ ต้องใช้ความสามารถและเวลาในการ ขัดเกลาผลงานให้สมบูรณ์ภายในกรอบระยะเวลาเร็วที่สุดตามระเบียบการปฏิบัติราชการ ทว่าในบางครั้งผู้ขอความ อนุเคราะห์ประสงค์เพียงผลงานที่สำเร็จผลในเชิงปริมาณ จึงจำเป็นต้องประสานเพื่ออธิบายแนวทางการทำงานให้ เข้าใจทั้งสองฝ่าย

๙. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการประพันธ์บทร้อยกรองในวาระสำคัญของกรมศิลปากร โดยเฉพาะบทอาศิรวาทถวายพระพร เช่น รูปแบบ คำประพันธ์ สำนวนและลีลาการประพันธ์ การตั้งชื่อเรื่องให้ เหมาะสม การใช้ถ้อยคำที่ไม่สามารถสืบทอดได้จากเอกสารปัจจุบัน ตลอดจนแนวปฏิบัติต่อการประสานงานผู้ขอ ความอนุเคราะห์ ฯลฯ โดยประมวลความรู้จากตำราและหนังสือทางวิชาการด้านอักษรศาสตร์ ตลอดจน ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านอักษรศาสตร์และนักอักษรศาสตร์

ข้อเสนอแนะข้างต้น จะแสดงให้เห็นจริงว่าองค์ความรู้เรื่องการประพันธ์ร้อยกรองในกรมศิลปากรมิใช่เป็น เพียงความนึกคิดของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สืบทอดกัน และแสดงให้เห็น ว่า สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทและความสำคัญต่องาน ด้านวรรณกรรมร้อยกรองของชาติในปัจจุบัน

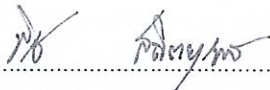
๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

หน่วยงานในกรมศิลปากรและกระทรวงวัฒนธรรม รวมถึงผู้ขอความอนุเคราะห์ที่เป็นบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำไปเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น การพิมพ์ในหนังสือ นิตยสารและสิ่งพิมพ์ การจัดทำนิทรรศการ การจัดทำบัตรอวยพร การบันทึกเทปโทรทัศน์ การจัดทำวีดิทัศน์ การเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ การนำไปปรับปรุงเป็นบทร้องเพลง ฯลฯ

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

- ๑).....สัดส่วนผลงาน
- ๒).....สัดส่วนผลงาน
- ๓).....สัดส่วนผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(นายพิรัช สติยุทธ์การ)

นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ

ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
.....	
.....	
.....	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ)

นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการกลุ่มภาษาและวรรณกรรม

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ)

(นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์)

ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย ๒ ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้คำรับรอง ๑ ระดับได้

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการปรับปรุงหรือพัฒนางาน (ระดับชำนาญการ)

๑. เรื่อง โครงการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี

๒. หลักการและเหตุผล

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร มีภารกิจทางวิชาการด้านวรรณคดีที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การตรวจสอบต้นฉบับ (examination) เป็นการตรวจสอบเนื้อความของวรรณคดีและงานเขียนต่าง ๆ โดยใช้เอกสารที่มีอายุเก่าสุดหรือฉบับที่มีความน่าเชื่อถือสูงมาเป็นต้นฉบับหลัก เพื่อให้ได้เนื้อความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดและคงไว้ตามฉบับเก่าให้มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาเอกสารเรื่องเดียวกันฉบับอื่น ๆ ที่อาจพิมพ์ในคราวหลังร่วมด้วย เพื่อสอบเทียบความถูกต้องและความแตกต่างที่เกิดจากการปรับแก้ของผู้เขียน หรือการพิมพ์ที่ต่างช่วงเวลา จนเกิดการปรับเนื้อความหรืออักขรวิธีไปตามยุคสมัย ซึ่งผู้ตรวจสอบต้นฉบับได้จัดทำเชิงอรรถแสดงเนื้อความที่ต่างออกไปหรือคำอ่านทางเลือกตามหลักการจัดทำบันทึกการสอบเทียบ (Critical Apparatus) อันจะอำนวยประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้ศึกษาให้มากที่สุด

แนวคิดสำคัญของการตรวจสอบต้นฉบับจึงเป็นการรักษาตัวบทให้ตรงตามเอกสารที่คัดเลือกมาเป็นต้นฉบับให้ครบถ้วนที่สุด การตรวจสอบต้นฉบับในบางครั้ง เช่น วรรณคดีที่เป็นแบบแผนของราชสำนักสมัยอยุธยา วรรณคดีแบบเรียนไทย ฯลฯ ยังมีความมุ่งหวังจะรักษาอักขรวิธีตามต้นฉบับเดิมให้คงไว้มากที่สุดอีกด้วย แนวคิดสำคัญอีกประการหนึ่งคือมุ่งจะรวบรวมและแสดงเนื้อความจากฉบับต่าง ๆ ที่ต่างไปจากต้นฉบับหลักให้สมบูรณ์และครอบคลุมเนื้อความของทุกฉบับที่สุด

ความสำคัญของตัวบทและเชิงอรรถที่มาจากการตรวจสอบต้นฉบับ จะเป็นต้นฉบับที่ใช้พิมพ์ในหนังสือของกรมศิลปากรและใช้เป็นต้นฉบับแก่ผู้ขออนุญาตจัดพิมพ์ตามหนังสือลิขสิทธิ์ของกรมศิลปากร ซึ่งต้นฉบับวรรณคดีหลายเรื่องที่กรมศิลปากรตรวจสอบแล้ว ได้รับการพิมพ์ซ้ำสืบต่อไปเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๕๐ ปี และมีฉบับพิมพ์ต่าง ๆ จำนวนมาก

การตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดีของนักอักษรศาสตร์ที่ผ่านมา เป็นการดำเนินงานด้วยใช้ฝีมือมนุษย์ (Man-made) เป็นหลัก ตั้งแต่การอ่านเพื่อพิจารณาเนื้อความของแต่ละฉบับอย่างละเอียด เพื่อสืบค้นเนื้อความที่ตรงและต่างกัน ซึ่งวรรณคดีบางเรื่องที่มีจำนวนฉบับพิมพ์มาก มีเรื่องยาวมาก แต่ละฉบับก็มีความแตกต่างกันมาก ยังเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการตรวจสอบตัวบทและจัดทำเชิงอรรถแสดงเนื้อความที่ต่าง ตัวอย่างสำคัญคือหนังสือที่จัดพิมพ์หลายเรื่องมีเชิงอรรถแสดงเนื้อความที่ต่าง ซึ่งนักอักษรศาสตร์พิจารณาแล้วอ่านได้ความหมาย

ต่างกัน...

ต่างกัน จำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ เจริญ ๒๒ อีกทั้งเมื่อนักอักษรศาสตร์ดำเนินการจัดทำต้นฉบับหนังสือ ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของต้นฉบับด้วยการพิสูจน์อักษรของแต่ละฉบับ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าข้อความในต้นฉบับตรงตามเอกสารต้นฉบับของเดิมมากที่สุด การตรวจพิสูจน์อักษรจะดำเนินการอยู่หลายครั้ง จนเกิดความแน่ใจว่าไม่มีตัวอักษรที่ตกหล่นหรือคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับเดิม แม้การดำเนินการดังกล่าวจะอาศัยความรู้และรอบคอบของผู้จัดทำต้นฉบับหนังสือ แต่ยังคงก่อให้เกิดข้อกังขาต่อความถูกต้องของต้นฉบับที่จะจัดพิมพ์ เนื่องจากไม่มีระบบสนับสนุนหรือหลักอ้างอิงอย่างเป็นรูปธรรมว่าต้นฉบับที่จะจัดพิมพ์ มีข้อความครบถ้วนบริบูรณ์ตามต้นฉบับเดิม และเกิดข้อบกพร่องที่เกิดจากการตกหล่นตัวอักษรหรือข้อความบางส่วนได้เสมอ

เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานด้านวรรณคดี และยกระดับประสิทธิภาพของการทำงานภาครัฐในระบบดิจิทัล จึงสมควรจัดทำโครงการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ภายในของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี มีขั้นตอนการดำเนินงานโดยสังเขป ได้แก่

๑. นักอักษรศาสตร์นำส่งข้อมูลที่เป็นภาพเอกสารต้นฉบับเป็นรายหน้ากระดาษ จำนวนตั้งแต่ ๑ หน้ากระดาษขึ้นไป ระหว่างต้นฉบับหลักกับต้นฉบับที่พิมพ์ในโอกาสต่างกัน
๒. ระบบอิเล็กทรอนิกส์ใช้เทคโนโลยีการรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition) หรือ OCR ทำการอ่านข้อความ (Scan text) และแปลงเป็นข้อความ
๓. ระบบอิเล็กทรอนิกส์เปรียบเทียบข้อความที่แตกต่าง และประมวลผลข้อความที่ต่าง โดยแสดงเป็นตัวหนาหรือป้ายสี (Highlighted)
๔. ระบบอิเล็กทรอนิกส์แสดงผลการสอบเทียบข้อความที่แตกต่างของต้นฉบับ ได้แก่ จำนวนข้อความที่แตกต่างแต่ละรายการ และรายละเอียดข้อความที่แตกต่างของแต่ละรายการ

ผลที่ได้รับจากระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้นักอักษรศาสตร์นำไปใช้วินิจฉัยการเลือกใช้ต้นฉบับและการสอบเทียบความแตกต่างของต้นฉบับวรรณคดี อันเป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งของการตรวจสอบต้นฉบับ

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๑ บทวิเคราะห์

การตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี เป็นการดำเนินงานตรวจสอบเนื้อความให้ตรงกับต้นฉบับมากที่สุด โดยมุ่งจะรักษาเนื้อความเดิมให้คงไว้ และประมวลเนื้อความที่แตกต่างมาแสดงให้รูปแบบเจริญ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อ่านและนักศึกษาหนังสือวรรณคดีของกรมศิลปากร ทว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นการปฏิบัติงานโดยใช้การอ่านและตรวจสอบด้วยนักอักษรศาสตร์ ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดหรือตกหล่นเกิดขึ้น เช่น การตรวจสอบตกหล่นถ้อยคำ

การพิมพ์...

การพิมพ์สลับตัวพยัญชนะที่คล้ายกัน การสอบเทียบข้อความจากต่างฉบับไม่ครบถ้วน ฯลฯ ซึ่งมีปัจจัยหลักที่เกิดจากความบกพร่องของมนุษย์ที่เกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนี้การตรวจสอบพิสูจน์อักษรต้นฉบับวรรณคดีก่อนจะสั่งพิมพ์ ยังเป็นการตรวจสอบหลายครั้งในระยะเวลาจำกัด ไม่มีระบบอิเล็กทรอนิกส์มาช่วยยืนยันความถูกต้อง ซึ่งยังไม่มีระบบสนับสนุนแบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยปฏิบัติงาน

๓.๒ แนวความคิด

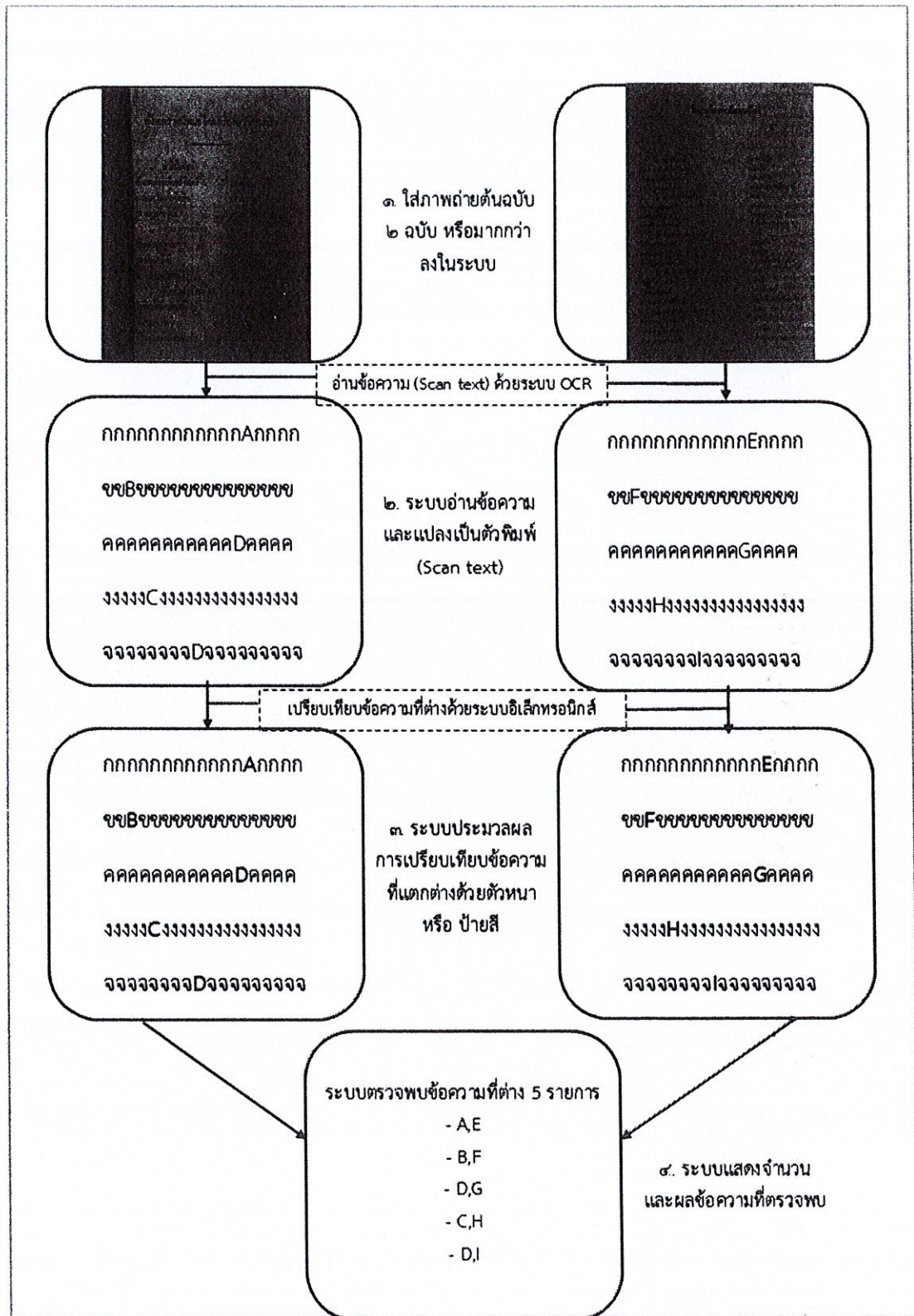
การดำเนินงานใช้แนวความคิดหลักคือหลักวิชาการด้านวรรณคดี ๒ ประการ ได้แก่ แนวคิดเรื่องการตรวจสอบต้นฉบับวรรณคดี คือมุ่งรักษาตัวบทวรรณคดีเดิมให้ถูกต้องและครบถ้วนที่สุด ตลอดจนการสอบเทียบเนื้อความของแต่ละฉบับที่แตกต่างกันให้ครอบคลุมมากที่สุด และหลักการในการอ่านอักขรวิธีไทยตามสมัยของต้นฉบับ รูปแบบฉันทลักษณ์และเครื่องหมายวรรคตอน โดยการดำเนินงานยังคงยึดโยงกับการทำงานของนักอักษรศาสตร์เป็นหลัก อีกทั้งใช้ความรู้และข้อวินิจฉัยของนักอักษรศาสตร์ผู้ตรวจสอบต้นฉบับเป็นสำคัญที่สุด

การดำเนินงานยังใช้แนวคิดจากศาสตร์อื่น ๆ ที่จะมาร่วมประยุกต์ใช้ในการทำงาน คือ เทคโนโลยีการรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition) หรือ OCR เพื่ออ่านข้อความในต้นฉบับและการเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละฉบับ ฯลฯ โดยผลการปฏิบัติงานที่ได้รับจากระบบเทคโนโลยี จะเป็นทางเลือกให้นักอักษรศาสตร์นำมาใช้ในการรักษา ปรับปรุง จัดทำเชิงอรรถแสดงความที่ต่าง และช่วยยืนยันความถูกต้องและครบถ้วนของต้นฉบับและฉบับที่นักอักษรศาสตร์จะจัดทำต้นฉบับสำหรับการพิมพ์ต่อไป ทั้งนี้ ภูมิความรู้และการวินิจฉัยของนักอักษรศาสตร์ ยังคงเป็นหลักสำคัญของการดำเนินการตรวจสอบวรรณคดี

๓.๓ ข้อเสนอ

โครงการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

- ๑) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักอักษรศาสตร์ กลุ่มภาษาและวรรณกรรมที่เป็นผู้ใช้งานระบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน
- ๒) สร้างความร่วมมือกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศมรดกศิลปวัฒนธรรมในการพัฒนาระบบสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับ โดยออกแบบและกำหนดแนวทางการทำงานตามกระบวนการดำเนินงานของนักอักษรศาสตร์ (ดังแผนภาพจำลองขั้นตอนการทำงาน หน้าถัดไป)

หมายเหตุ รูปต้นฉบับและข้อความในแผนภาพข้างต้น เป็นการสมมติเพื่อสร้างความเข้าใจ

๓) นักอักษรศาสตร์ กลุ่มภาษาและวรรณกรรม ทดลองใช้งานระบบและให้ข้อคิดเห็นต่อการปรับปรุงระบบ

๔) จัดทำคู่มือการใช้งานระบบสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับ โดยมีแนวคิดและวิธีการทำงานของนักอักษรศาสตร์ ด้านภาษาและวรรณคดีเป็นแกนหลัก และระบบเทคโนโลยีเป็นระบบสนับสนุนการทำงาน

๕) ให้ความร่วมมือในการอบรมและเผยแพร่ระบบร่วมกันศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศมรดกศิลปวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่และพัฒนาระบบการทำงานเป็นรายปี

การพัฒนาระบบสนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับ จะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่การปฏิบัติงานวิชาการด้านวรรณคดีที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

- ใช้ในการศึกษาความแตกต่างเนื้อหาของฉบับพิมพ์แต่ละครั้ง โดยเฉพาะฉบับพิมพ์ครั้งแรกและฉบับพิมพ์ในครั้งต่อมา

- ใช้สนับสนุนการจัดทำเชิงอรรถแสดงเนื้อหาที่แตกต่างให้ครบถ้วนและครอบคลุมมากที่สุด

- ใช้สอบถามความถูกต้องของต้นฉบับหลักและต้นฉบับที่จะใช้พิมพ์เผยแพร่

๓.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๑) ระบบเทคโนโลยีการรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition) หรือ OCR ยังคงสามารถประมวลผลข้อมูลได้เฉพาะภาพต้นฉบับที่เป็นตัวพิมพ์ ยังไม่สามารถอ่านภาพต้นฉบับที่เป็นตัวเขียนหรือลายมือเขียนได้ ซึ่งนักอักษรศาสตร์ต้องสอบถามกับฉบับตัวเขียนด้วยตนเองเป็นหลัก

๒) จากการทดลองการอ่านต้นฉบับวรรณคดีด้วยระบบเทคโนโลยีการรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition) หรือ OCR เบื้องต้น พบว่าระบบอ่านพยัญชนะบางตัวคลาดเคลื่อน มีสาเหตุจากรูปพยัญชนะที่คล้ายกัน เช่น ข,ช ฎ,ฏ ฯลฯ ตลอดจนการอ่านเครื่องหมายที่ใช้สำหรับคำประพันธ์บางส่วนของคลาดเคลื่อน เช่น เครื่องหมายพองมัน (๑) อ่านเป็นจุด (•) ฯลฯ ซึ่งนักอักษรศาสตร์อาจต้องสังเกตเป็นพิเศษรวมถึงจัดทำหลักเกณฑ์อักขระที่อ่านคลาดเคลื่อนต่อไป

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) นักอักษรศาสตร์สามารถปฏิบัติงานการตรวจสอบต้นฉบับได้รวดเร็วยิ่งขึ้นและแม่นยำยิ่งขึ้น

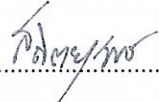
๒) มีระบบช่วยอ้างอิงความถูกต้องของการตรวจสอบต้นฉบับ เกิดระบบสนับสนุนเพื่อยืนยันความถูกต้องและความครบถ้วนของถ้อยคำ

๓) เป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุน และการพัฒนาการปฏิบัติราชการด้วยระบบดิจิทัล

๕. ตัวชี้วัด...

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

นักอักษรศาสตร์ กลุ่มภาษาและวรรณกรรม มีเกณฑ์ในการตรวจสอบต้นฉบับ คือ ระบบสามารถประมวลผลข้อความที่แตกต่างของต้นฉบับ และระบุจำนวนและรายละเอียดข้อความที่แตกต่างได้มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของต้นฉบับ ส่งผลให้นักอักษรศาสตร์ใช้สนับสนุนการตรวจสอบต้นฉบับให้เนื้อความครบถ้วน ตลอดจนลดปัญหาความไม่ครบถ้วนและความคาดเคลื่อนของตัวบทวรรณคดี

(ลงชื่อ)

(นายพิรัช สติดยุทธการ)
นักอักษรศาสตร์ปฏิบัติการ
ผู้ขอประเมิน

(วันที่)/ธันวาคม /๒๕๖๘